

UNIVERZITA PARDUBICE

FAKULTA FILOZOFICKÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2023    METELKA PETR

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Slovo k mladým: Diskuse nad ortenovsko-bednářovskou generací

Bakalářská Práce

Univerzita Pardubice  
Fakulta filozofická  
Akademický rok: 2021/2022

# ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Petr Metelka**  
Osobní číslo: **H20186**  
Studijní program: **B0288A090002 Historicko-literární studia**  
Téma práce: **Slovo k mladým (Diskuse nad ortenovsko-bednářovskou generací)**  
Zadávající katedra: **Katedra literární kultury a slavistiky**

## Zásady pro vypracování

Práce se zaměří na jednu z největších kulturních diskusí přelomu třicátých a čtyřicátých let 20. století. Půjde o sledování iniciační role Kamila Bednáře při hledání kritického hlasu (Slovo k mladým), následné debaty (Slovo o Slovu k mladým). Cílem bude rozpoznat otázku generace, která se nazývá ortenovská nebo bednářovská.

Rozsah pracovní zprávy:

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

BEDNÁŘ, K.: Slovo k mladým. Praha: V. Petr 1940.

BEDNÁŘ, K.: Ohlasy Slova k mladým. Praha: V. Petr 1941.

ČERVINKA, J.: O nejmladší generaci básnické. Praha: Vyšehrad, 1941.

CHALUPECKÝ, J.: Obhajoba umění 1934-1948-Praha: ČS 1991.

GROSSMAN, J.: Mezi literaturou a divadlem I-II, Praha: Torst 2013.

(Další literatura bude upřesněna na prvních konzultacích.)

Vedoucí bakalářské práce:

**PhDr. Petr Šrámek, Ph.D.**

Katedra literární kultury a slavistiky

Datum zadání bakalářské práce: **1. března 2022**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2023**

**doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D.** v.r.  
děkan

**PhDr. Miroslav Kouba, Ph.D.** v.r.  
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2022

Prohlašuji:

Práci s názvem Slovo k mladým: Diskuse nad ortenovsko-bednářskou generací jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne: 14.06.2023

Petr Metelka

**Poděkování:**

Rád bych poděkoval všem, kteří mi při psaní mé bakalářské práce podporovali a věřili že to dokážu. Největší poděkování patří vedoucímu mé práce PhDr Petru Šrámkovi, Ph.D za to že se mnou měl trpělivost, pochopení a za jeho cenné rady.

## **ANOTACE:**

Bakalářská práce se soustřeďuje na esej Kamila Bednáře, Slovo k mladým, a polemice soustředěné okolo tohoto díla a jeho pojmu „nahého člověka“. První část se zaměřuje na širší dobový kontext, ve kterém se Bednář, jeho dílo a generace nacházeli. Druhá část se převážně věnuje činitelům, kteří na tuto generaci působily, či byli jejich součástí. Definiuje, kdo přesně byli, jaký dopad na dílo měli či jak se vztahují ke Slovu k mladým. Třetí část se věnuje interpretaci Slova k mladým, a jeho pohledu do tehdejší problematiky. Čtvrtá část se poté věnuje kritické recepci a jak na tuto recepci Bednář reagoval v eseji Ohlasy slova k mladým. V závěru práce je retrospektiva všech otázek, které byli ohledně ortenovsko-bednářovské-generace zodpovězeny.

## **KLÍČOVÁ SLOVA**

Kamil Bednář, Jiří Orten, nahý člověk, česká poezie druhé světové války, česká literární kritika

**TITLE**

Slovo k mladým: Discussion about the Ortenovsko-bednářovská generation

**ANOTACE: (Anglicky)**

This bachelor thesis focuses on the essay of Kamil Bednář, Slovo k mladým and the discussion surrounding this book as well as its terminology of a „naked man“. The first part will focus on the broader cultural context, in which Bednář and his work existed. The second part will mainly focus on persons that were involved or affected his generation. It defines who they were exactly, what effect they had and their relationship to Slovo k mladým. The third part will focus on interpretation of the work Slovo k mladým and look through it into the issues at the time. The fourth part is concerned with the critical reception, and how Bednář reacted to this critical reception in his text. Finally, we'll take a retrospective look at all the questions we have answered about the bednářovsko-ortenovská generation.

**KLÍČOVÁ SLOVA**

Kamil Bednář, Jiří Orten, naked man, Czech poetry of the second world war, Czech literary criticism



## Obsah

Úvod .....	1
1. Dobový kontext nejmladší generace.....	2
1.1 Otázky mladé generace .....	2
1.2 Hospodářská krize a problematika Avantgardy.....	2
1.3 Mnichov a literární Antisemitismus.....	4
1.4 Mladá generace jako skutečná generace.....	6
1.5 Pojmy generace, kritika a skupina.....	7
2. Dobové vlivy .....	9
2.1 Aktéři okolo mladé generace.....	9
2.2 Kamil Bednář.....	9
2.3 Otázka Ortena.....	12
2.4 Protiproudy a Aktivisté.....	13
2.5 Jindřich Chalupecký.....	14
2.6 Skupina 42 jako následník.....	15
2.7 Kritická role Václava Černého.....	16
3. Interpretace Slova k mladým.....	19
3.1 Jak chápat Slovo k mladým?.....	19
3.2 Předmluva k Jarnímu almanachu.....	20
3.3 Problematika zamlklosti generace.....	20
3.4 Ztráta duše .....	22
3.5 Bednářův „Nahý člověk“.....	24
3.6 Výzva k polemice .....	26
4. Ohlasy slova k mladým.....	27
4.1 Bednářův kritický výběr.....	27
4.2 Slova Václava Černého .....	27
4.3 Růžena Vacková.....	30
4.4 Lumír Čivrný.....	33
4.5 Jaroslav Červinka.....	35
4.6 Generace a Jindřich Chalupecký.....	36
4.7 Další hlasy.....	39
4.8 Dopad Ohlasu.....	41
Závěr.....	44
Seznam pramenů a literatury .....	46

## Úvod

Mé znalosti, co se týče Bednáře a literární obce okolo druhé světové války, byly před vypracováním této práce vesměs povrchní. Ovšem po seznámení se s kritikou Václava Černého a Jindřicha Chalupeckého jsem se pro toto období nadchl. Jednak sama oblast literární kritiky, a v tomto případě i jaké měla postavení v nacistickém období. Při svém bádání jsem tedy narazil na Bednáře a jeho okruh, a překvapil mě poměrně nízký počet textů zabývajících se tímto zajímavým a kritickým obdobím. Samozřejmě nemůžu popřít velký počet prací, které se věnovaly jednotlivým básníkům tohoto období (obzvlášť Jiřímu Ortenovi), ale tím, co přesně tyto básníky spojovalo, se literárněhistorické práce příliš nevěnovaly.

V tomto kontextu jsem si po seznámení se s Kamilem Bednářem pořídil velmi originální práce jak *Slova k mladým* (1940), tak *Ohlas slova k mladým* (1942). K mému překvapení jsem po otevření *Slova k mladým* objevil velký počet novinových výstřižků z různých literárních časopisů a měsíčníků. V tu chvíli jsem pochopil, jak široký dopad vlastně Bednář svojí polemikou a ustálením „své“ generace způsobil. Proto jsem se rozhodl rozšířit trochu více povědomí o této Bednářovské generaci. Vše se musí vzít v kontextu, proto moje cesta začala převážně v historických knihách a širších popisech doby. Bylo pro mne důležité poznat, proč se tato polemika o generaci rozrostla do takových výšin právě na začátku tohoto kritického období. Ve své snaze jsem se musel seznámit nejen s tehdejšími osobami, které působily na tuto generaci, ale také se zaměřit na další obecné podmínky, které v té době panovaly. Nakonec literatura je pouze zrcadlem naší reality, a vše co v ní najdeme, je odraz toho, co sami prožíváme.

V tomto výběru jsem se dostal k samotné osobě Kamila Bednáře. Poznal jsem ho nejen jako básníka, ale také jako křesťana, levicového žurnalistu a přítele mnoha známých literárních osob. Od Václava Černého, po Jiřího Ortena. Všechny tyto články Bednářova života tvořily řetěz, kterého jsem se ve své interpretaci jeho kritických esejí zachytil, když jsem pátral po podrobnostech programu a Bednářových nápadů, které publikoval pro svou generaci. Jako hlavní pilíře své práce jsem si proto vybral *Slovo k mladým* (1940) a *Ohlasy slova k mladým* (1942). I když jsem zůstal poměrně kritický k Bednářovým názorům a polemikám, jeho snaha projevit vitalitu a schopnost své generace i přes nacistický útlak, byly silně inspirující. V této práci bych chtěl demonstrovat, že i přes Bednářovu názorovost, byly jeho dobové poznatky trefné k určení dobové problematiky a cenné pro českou literaturu.

# 1. Dobový kontext nejmladší generace

## 1.1 Otázky mladé generace

Uvádět zde všechny dobové prvky, které měly efekt na literární obec a Bednářovu generaci, by bylo nad možnosti a rozsah bakalářské práce. Nakonec, mnoho těchto prvků (např. Zisky a ztráty na východní frontě) by v myšlení Kamila Bednáře a jeho generace nehrály roli. Proto bylo potřeba nejprve zúžit problematiku na to, co se v tehdejší lidské společnosti ozývalo nejhlasitěji. Tudíž jsem se při pátrání řídil zejména dobovými texty, abych zjistil, co přesně tehdejší Češi považovali za kritické problémy. Také mne zajímaly otázky, na které se Bednář odvolává ve své polemice, a na které širší kritické kruhy odpovídaly. Dále obecný konsensus, jelikož pomnichovská okupace se nedá v žádném slova smyslu považovat za irelevantní.

Tímto postupem jsem si dokázal definovat několik pro tuto práci nejdůležitějších poznatků, které mi pomohly určit souvislost událostí, ve kterých se Bednář nacházel a na které musel reagovat. Díky této eliminaci jsem našel také témata, která přestože nejsou v jeho dílech přímo zmíněna kvůli represi, jsou přesto důležitá v kontextu druhé světové války a nacistické okupace. Jak pro Česko, tak pro celou Bednářovu generaci.

## 1.2 Hospodářská krize a problematika avantgardy

Meziválečné literární období se definuje jako plurální. Legionářská literatura, přicházející po první světové válce, psaní liberální literatury Karlem Čapkem, či literatura proletářská, přicházející s rostoucí popularitou socialismu. Jedním z nejbujnějších a nejpůvodnějších směrů byla avantgarda, která se vyklubala v uměleckém prostoru již před první světovou válkou. Tady se ale soustředím na její poválečné období.<sup>1</sup> Avantgardní oproštění od obvyklých povinností, které se do té doby přisuzovaly autorům, zmnohonásobila možnosti tvůrčího vyjádření, a zanechala široké stopy v literární poetice. Objevují se zde osoby jako Stanislav Kostka Neumann, František Halas či Jiří Wolker. S nimi přicházejí umělecké skupiny hlásící se k surrealismu, kubismu, dadaismu či futurismu. Tento umělecký proud byl nejistý, chaotický a tvořivě bohatý. Směry a skupiny, vznikaly a mizely, vytyčovali se a odpoutávaly.

---

<sup>1</sup> PECHAR, Jiří. *Dvacáté století v zrcadle literatury*. Praha: Filosofia, 1999, s. 81.

Rozrostla se také popularita anglické a francouzské literatury, ze které mnohé směry pocházely.<sup>2</sup>

Do této odpoutané atmosféry vstupuje hospodářská krize, způsobená a zhoršená mnohými poválečnými událostmi. Tento hluboký ekonomický dopad zasáhl nejen globálně zemi jako takovou, ale také všechna politická uskupení a věkové kategorie. Kriticky, ve spojitosti s mou prací, udeřil také na vznikající mladou generaci, která má své chronologické kořeny v první světové válce. Ekonomická krize zavinila, že výše zmíněná generace vlastně započala svá tvořivá a neaktivnější léta v hospodářské nejistotě. Jejich mládí a nejperspektivnější léta, léta dvacátá, byla prožita v optimismu začínající první republiky. Ale tento optimismus byl náhle utlumen ekonomickým útlakem. Jak cituje Jindřicha Chaloupeckého, Jaroslav Med:

*„...Ale skutečnost byla, jaká byla. Nezaměstnanost nebyl sociologický pojem. To byla všední scénérie.“<sup>3</sup>*

Krize se stupňovala i mimo ekonomiku, v zahraničí a českém prostředí. Vznik fašismu v Itálii, válka ve Španělsku a postupná popularita Adolfa Hitlera.<sup>4</sup> Tato krizová situace nepřidala avantgardní literatuře a přesto, že její tvorba pokračovala, začala stoupat vlna kritiky proti neangažovanosti a nejistotě avantgardní literatury. Stejně tak odpoutaná mladistvá literární tvorba nebyla žádána. Subjektivita byla podle mnoha kritiků nedostačující, a bylo potřeba se ukotvit v „objektivních“ pravdách. Zkrátka avantgarda byla unikátně nepřipravena potýkat se s rostoucí nespokojeností předválečných let. Lidé hledali jistoty, které jim avantgardní hnutí nedokázalo poskytnout, proto místo toho začali hledat nové, nebo spíše staronové směry, oprostěné od subjektivního pojetí.

Začal návrat krásné lyriky a historických románů, společně s nacionální a katolickou literaturou.<sup>5</sup> Tento odklon od prvorepublikové a meziválečné literatury zrcadlilo také politické klima a odvrácení lidí od liberálních hodnot. Češi začali utíkat do iluze stability, kterou poskytovaly konzervativní či pravicové strany.<sup>6</sup>

---

<sup>2</sup> PEŠAT, Zdeněk, Eva STROHSOVÁ a Jan MUKAŘOVSKÝ. *Dějiny české literatury, IV: Literatura od konce 19. století do roku 1945*. Praha: Victoria Publishing, 1995, s. 591.

<sup>3</sup> MED, Jaroslav. *Literární život ve stínu Mnichova (1938–1939)*. Praha. Academia, 2010. Novověk, sv. 8. s. 31.

<sup>4</sup> Tamtéž, str. 30–31.

<sup>5</sup> Tamtéž, str. 119–120.

<sup>6</sup> Tamtéž, s. 32.

Koncem avantgardy 20. století byl nakonec vzestup nacistického Německa, a rostoucí popularita NSDAP (Národně socialistická německá dělnická strana), jehož program „protižidovství“ obviňoval avantgardní směr z „korupce“ kultury a „židobolševismu“. Po okupaci Československa bylo mnoho avantgardních časopisů a tvůrců zakázáno, veřejně zesměšněno, či zatčeno. Avantgardní tvorba nadále pokračovala, i když v mnohem menším měřítku. A někteří autoři, jako Vítězslav Nezval, dále pokračovali v tvorbě až do roku 1942.<sup>7</sup>

### 1.3 Mnichov a literární antisemitismus

Jak jsem již naznačil, v evropském kontextu byla hospodářská krize pouze jedním z průvodních jevů nastávající druhé světové války. Ještě před podepsáním Mnichovské dohody se nálada v Československu stále více zhoršovala. Jak politické strany, tak jednotliví občané chápali rozpínavost nacistického Německa jako přímou hrozbu československé soběstačnosti. Když došlo k odsouzení Československa a samotnému podepsání, pro mnohé to znamenalo naprostý konec. O pouhý rok později došlo k invazi a okupaci. Druhá republika se promění v Protektorát Čechy a Morava, Slovensko se plně odpojí, a i přes svou formální samostatnost se stává víceméně součástí nacistického Německa.<sup>8</sup>

Běžnému občanu se nejspíše zdálo, že se vše rozpadá, avantgardní umění rozdrojilo „stálé hodnoty“ tvořivosti. Vláda, jak domácí, tak zahraniční, podle nich selhala a politici nedokázali najít odpověď na německou okupaci dříve, než bylo pozdě. V českém národu došlo ke krizi duše, a proto se český lid začíná otáčet zpátky k historii a českému nacionalismu. Ve velkém se začaly psát a skupovat básně historické, nacionalistické či uchovávací tradice.<sup>9</sup> Znovuvzkříšení zažily osoby literární, jako básník Karel Hynek Mácha, ale i mytologické, jako svatý Václav. Také konzervativní články doznávaly větší popularity. Například časopis *Aktivisté*, začal být populárnější i přes svojí předešlou průměrnost a také zaostalost. Čtenářstvo a literární obec, nejistá, kudy se ubírat dál, se začala ohlížet do historie,

---

<sup>7</sup> JANOUŠEK, Pavel. *Dějiny české literatury v Protektorátu Čechy a Morava*. Praha: Academia, 2022, s. 275

<sup>8</sup> PEHR, Michal. Mnichovská tragédie očima prostých lidí. Co psali občané prezidentu republiky na podzim 1938. *Moderní dějiny: sborník k dějinám 19. a 20.* Praha: Historický ústav AV ČR, 2005, 13(13)., s. 235–238.

<sup>9</sup> HOLÝ, Jiří. Okupace a druhá válka. *Česká literatura od počátku k dnešku*. Třetí vydání. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2020. Česká historie., sv. 4, s. 686.

aby ukotvila svojí kulturní „pravost“ a našla bezpečí v historických jistotách.<sup>10</sup> Toto ohlédnutí do historie a příklon k českému nacionalismu, mělo jeden fatální následek, a to vzplanutí přežívajícího antisemitismu, který se nikdy v Česku ani v Evropě nepodařilo úplně vykořenit. Především katoličtí autoři, se začali vyhrazovat proti „Židovské obci“. Nakonec jejich spor s židy existoval již od dob středověku, což tehdejšími nacistům podstatně napomáhalo v infiltraci.

Náhle se objevila vlna statí, osočující české židy z rozvracečství, nedostatečného patriotismu k české kultuře a narušování národní jednoty. Jednou autorkou, kterou zdůrazním, je Růžena Vacková, u které se můžete přesvědčit, že ne každý antisemita byl nacist, a že nacistické protižidovství se pouze přiživovalo na již existujících protižidovských názorech. Vacková již v roce 1939 psala v deníku Československé živnostensko-obchodnické strany středo-stavovské *Národní střed*, že židy je potřeba nebrat v potaz, pokud se mluví o české „*metafyzické a mystické jednotě*“.<sup>11</sup> Ale ve svých dalších pracích se vyhrazuje proti nacistickému Německu, a označuje sebe a český národ jako velkou oběť, proti které byl spáchán „hřích“.<sup>12</sup> Jakkoliv ironické se toto psaní zdá, mnoho českého protižidovství mělo plodnou půdu ve strachu tehdejšího obyvatelstva. A mnoho jich bylo ochotno obětovat židy pro přežití „češství“, pro mnoho z nich to byl jediný způsob, jak zabránit invazi.

Chci ujasnit, že toto není obrana českého antisemitismu, i tehdy se velká část autorů, převážně levicových, odmítala poddat této antisemitské vlně. Velká součást autorů nastupující mladé generace byla židovská jménem i krví. A spisovatelé jako Václav Bednář nejen zajistili místo pro několik židovských autorů v *Jarním almanachu*, ale také se angažovali v tehdejších antisemitských debatách. Například když došlo na obranu Karla Čapka a jeho práce v tehdejší Španělsku.<sup>13</sup>

---

<sup>10</sup> MED, Jaroslav. *Literární život ve stínu Mnichova (1938–1939)*. Praha: Academia, 2010. Novověk, sv. 8, s. 119.

<sup>11</sup> Tamtéž, s. 87.

<sup>12</sup> Tamtéž, s. 186–187.

<sup>13</sup> Tamtéž, s. 79.

## 1.4 Mladá generace 20. století

Generace, tedy generace v literárním kontextu, je těžko definovatelný a historicky měnící se pojem. V obecné známosti je, že je to určitá skupina výtvarníků, prozaiků či básníků, která se formuje okolo určitého programu nebo osoby, a která je (většinou) věkově sounáležitá. Ale tyto prvky nemusí garantovat, že skupina takto formovaná, se bude v historickém kontextu definovat jako generace. Například skupina okolo díla *Ra*, která vzniká společně se *Skupinou 42*, je v dnešní době skoro úplně zapomenuta. Musíme se tedy na pojem „generace“ podívat alespoň periferně, abych mohl představit další pojmy v této práci.<sup>14</sup>

Při historickém pohledu do českých literárních dějin můžeme vidět, že pojem jako „generace“, se převážně objevuje v české jazykové krizi a revitalizaci u obrozenců, později májovců, lumírovců atd. Fenomén generace se objevil převážně ze dvou důvodů. Zaprvé – literární svět v té době byl dostatečně úzký a autoři častokrát nejenom společně studovali na stejných školách, ale často i spolupracovali a důkladně se přátelili. A za druhé – spojení určitých skupin bylo vždy převážně ideologicky motivováno, a proto také docházelo k rozepřím. Proto pojem „generace“, k oddělení určitých názorů a skupin.<sup>15</sup> Buď jako vytyčení proti něčemu (*Devětsil*), či okolo něčeho, nebo někoho (májovci).

Ve dvacátém století se literatura se postupně přesunula z vrstvy ideologické a angažované, a postupně se začala zabývat názory, pocity a emocemi. Proto tato nová vlna „generací“ musela být nutně destabilizována, jejich revoluce byla spíše proti struktuře než nějaké politické angažování. Sem patří například kubismus, futurismus či expresionismus. S frakturou umění nastávají rychlé nástupy a úpadky umělců a skupin které se rychle střídají. Buřiči, kubisté, civilisté, impresionisté, expresionisté, všechny tyto směry či generace fungovaly pospolu v jedné společné vlně, i když některé byli populárnější a další méně.

Do tohoto generačního chaosu poté přichází druhá světová válka a okupace Československa. Již výše jsem vytyčil efekt na literaturu, a dopad na generace byl podobný. Tvořivost nové generace upadala, avantgardní vyjádření byla nežádaná, a jak jsem již podotkl dříve, konzumovaná literatura byla převážně masová a historická. Tedy, cyklus nových nápadů nahrazujících ty staré byl poškozen.

---

<sup>14</sup> PEŠAT, Zdeněk. *Literatura Skupiny 42. Skupina 42*. Praha: Akropolis, 1998, s. 155.

<sup>15</sup> ŠOLLE, Zdeněk. *Století české politiky: počátky moderní české politiky od Palackého a Havlíčka až po realisty Kaizla, Kramáře a Masaryka*. Praha: Mladá fronta, 1998, s. 15.

V této době napíše Václav Černý svoji stať „Kritik a generace“ (1940) do *Kritického měsíčníku*,<sup>16</sup> o dva roky později Jindřich Chalupecký napíše stať „Generace“.<sup>17</sup> I když se tyto dva hlasy, které později hlouběji prozkoumáme, odlišují, na jednom se shodují. Generace není určována pouze chronologickým narozením, ale převážně dobovou morálkou a prožitky, které na autory dopadají, okolo kterých se shlukují, či proti kterým se vyhrazují. V této politické rozepři se Václav Černý, jak jsem konstatoval výše, snažil o upevnění nové generace. Strach z německé nadvlády poháněl českou literaturu k národní tvořivosti a Černý doufal v nalezení mladé generace k vyzdvihnutí budoucnosti české literatury. Do tohoto politického klimatu tedy vstupuje Bednář, který vytvoří program „nahého člověka“, okolo kterého se tato nejmladší básnická generace semkne.

## 1.5 Pojmy generace, kritika a skupina.

Pojmy jako kritika, literární generace či skupina jsou relativně tvárné napříč generacemi. A proto je potřeba si ustanovit v čem se zakládají, a převážně, jak s těmito pojmy bude tato práce nakládat v kontextu Bednáře a Ortena.

Literární generace usnadňuje pochopení proudu a střídání literárních skupin a jiných činitelů. Hlavním bodem takové generace je střídání generace „starší“ s generací „mladší“. Tedy, starší generace, která doposud dominovala literární oblast je postupem času vystřídána generací mladší, která přináší nějaké nové pochopení. Například, například postupný přechod literatury z romantismu do realismu na začátku 19. století. Tyto nové poznatky, či pochopení, mohou být filozofické (naturalisté), prožitkové (například druhá světová válka) nebo shromáždění okolo nějakého významného autora či autorky (Májovci).<sup>18</sup> Ovšem je třeba chápat že generace, je pojem, který se dá definovat pouze zpětně.

Pokud použijeme tuto definici, nebo definice Černého či Bednáře, je každá literární skupina svojí vlastní generací. Ale historicky, ne každá skupina se stává generací, příkladně se můžeme podívat na skupiny jako Ra či Aktivisté. V českém prostředí je výhoda, že většina skupin, které se považují za literární generaci, vytvářejí almanach. Tyto sbírky, ve kterých se

---

<sup>16</sup> ČERNÝ, Václav. *Kritik a generace. Kritický měsíčník*. Praha: František Borový, 1940, 3(1–10), s. 17.

<sup>17</sup> CHALUPECKÝ, Jindřich. *Obhajoba umění: 1934–1948*. Praha: Československý spisovatel, 1991, s. 110.

<sup>18</sup> VLAŠÍN, Štěpán a Ústav pro českou a světovou literaturu (Československá akademie věd). *Slovník literární teorie*. Praha: Československý spisovatel, 1984, s. 125.



shromažďují autorské nápady či díla slouží jako vůdčí ustanovení, proklamující program a směr skupiny která doufá být generací.<sup>19</sup> Tím že můžeme sledovat které skupiny vytvářejí almanach, a tedy se považují za novou generaci, se nám ukazuje že generace jsou spíše určeny dobovou a pozdní recepcí autorů a kritiků.

Nejdůležitějším mezníkem pro určení generace je ovšem práce historiků. Stejně tak jako lidé ve středověku, svoji dobu neurčovaly jako středovek. Tak podobně žádná skupina nemůže předem vědět, jestli se stane nebo nestane generací. Ano, je možná spekulace a polemika nad tím, jestli skupina je nebo není generací. Ale dobové spekulace, ať pozitivní či negativní, se vždy pouze stávají součástí tehdejší generace nežli určujícím faktorem. Nakonec, Aktivisté se také považovali za novou literární generaci, ale většina historiků odmítá že by mohli být nějakou generací. Je také možné že kdyby konflikt druhé světové války skončil jinak, pojem generace jako ortenovsko-bednářovská by vůbec neexistoval.

Právě kvůli všem těmto důvodům je generace bednářovsko-ortenovská považována touto prací za generaci plnohodnotnou. Splňuje požadavek společného prožitku, vzniká společně se skupinou vytvořenou okolo *Jarního almanachu*, a i když byla debata v tehdejší době nad její definicí jako generace, v pozdějších letech ji jak tehdejší, tak dnešní kritici za generaci považují. Převážně pokud jde o Ortenovi verše a Bednářovo *Slovo k mladým*, jejich společná snaha ukotvila mladou generaci, jako skutečnou generaci. Toto zjištění nám ovšem nepoví nic o tom který z nich by se měl považovat za „vedoucího“ generace.

---

<sup>19</sup> VLAŠÍN, Štěpán a Ústav pro českou a světovou literaturu (Československá akademie věd). *Slovník literární teorie*. Praha: Československý spisovatel, 1984, s. 18.

## 2. Dobové vlivy

### 2.1 Aktéři okolo mladé generace

Nejmladší básnická generace byla definována jako skupina autorů sjednocená za Kamilem Bednářem a jeho prací *Slovo k mladým*. Jejich program je často zkrácen na koncept „nahého člověka“, člověka, který vstupuje do sebe sama, oproštěn od ideologie a názorů okolí, hledajíc pravdu. Sice se podle Bednáře, jak později dokážu, jejich seskupení vázalo za „společným prožitkem“, což i ve své době bylo označováno jako „vágní“ a „nespecifické“, ale právě díky své nedefinovanosti se mladé generaci povedlo zachytit zájem mnoha tehdejších autorů, kteří se nechtěli nebo nemohli politicky vytyčit kvůli tehdejší vládní cenzuře a represii, ale také nechtěli kolaborovat s tehdejší nacistickou vládou. Tato vágnost fungovala jako velký stan, který dokázal pojmout poměrně rozdílné autory a sjednotit je za jedním jménem po několik let, během nejturbulentnějšího času v Česku.

Zároveň se však jejich nedefinovanost, vágnost a žánrová rozprostřenost stala velkou slabinou. Když přišel první debut této skupiny mladých autorů v *Jarním almanachu básnickém* (1940), v očích veřejného čtenářstva se nijak neuchytili. Nejen kvůli množství tehdy vydaných básnických sbírek, ale také kvůli různosti a neforemnosti skupiny. I přesto se Bednářova mladá generace stala pozitivním vodítkem tehdejší literární doby a dokázala upoutat pozornost především tehdejší literární obce, převážně po tom, co Kamil Bednář vydal svoji práci *Slovo k mladým*, kde definuje program, podstatu a původ jeho mladé generace. Ke své práci sklídí veliký počet kritik a polemik, které budou definovat český literární diskurz mezi roky 1940 až 1942.<sup>20</sup>

### 2.2 Kamil Bednář

Kamil Bednář se, jako většina spisovatelů jeho generace, nacházel v úzkém ideologickém a ekonomickém útisku. Vyvrcholilo napětí nad Mnichovem, literární scéna, která už předtím byla napjatá, se naprosto zborčila v interní rozepři nad cestou české literatury. Český a katolický nacionalismus se snažil zároveň vymezit proti německé kultuře a také fungovat jako

---

<sup>20</sup> JANOUŠEK, Pavel. *Dějiny české literatury v Protektorátu Čechy a Morava*. Praha: Academia, 2022, s. 272–273.

antisemitský nástroj.<sup>21</sup> Levicově orientovaní autoři, orientovaní na avantgardní psaní, se rozpadali na dva tábory. Sovětsky orientovaný, který tvrdil, že avantgarda je pouze buržoazní výhonek, který podtrhává efekt proletářské tvorby zbytečnou obstrukcí, a druhou, orientovanou na Francii a Anglii, která v avantgardní tvorbě a vyjádření chce pokračovat.<sup>22</sup> Do toho také přistupovaly NSDAP a její kolaboranti, kteří avantgardu označovali jako „degenerativní umění. Také i uznávané postavy jako Karel Čapek a jeho prvorepubliková civilistická literatura, se stávali terčem útoku.<sup>23</sup> Pro mladé autory se tedy v této době snažit psát jakýmkoliv jiným způsobem, mohlo zdát až sebevražedné.

Bednář sám se pohyboval mezi levicovými vlnami všech těchto proudů. I když byl katolík a jeho práce evokuje spirituální nádech *Kamenný pláč* (1939), vyhýbal se tehdejšímu katolickému nacionalismu a dogmatismu, který prosakoval českou literaturou. Naopak, politicky se spíše orientoval levicově, jak jsem již dříve ukázal v jeho obraně Čapka. Také psal do časopisu *Mladá Kultura*, a to až do jeho zákazu.<sup>24</sup> I v jeho okruhu přátel se objevovala spíše jména levicově orientovaná, či politicky neangažovaná. Objevují se zde autoři jako Zdeněk Urbánek, Bohuslav Březovský či Ivan Blatný. Mimo tyto mladistvé a levicové kruhy se ale také znal se staršími osobnostmi, například kritiky jako Václavem Černým či Františkem Halasem. K jeho orientaci pryč od tehdejšího antisemitské atmosféry také přispívá mnoho jeho kontaktů, kterým zařídí místo v *Jarním almanachu*, jako například Jiří Orten (Jiří Ohrenstein), Jiří Daniel (František Šulman) či Jiří Klan (Josef Lederer).

Tyto známosti, společně s uzavřením vysokých škol v roce 1939, přispěly ke vzniku časopisu *Noc*, vycházejícím od října 1938 do dubna 1939.<sup>25</sup> Tento malý časopis se stal, de facto, základní půdou pro Bednářův původní nápad pro novou a mladou generaci, jak on smýšlel, orientovanou na existencialismus a tzv. „nahého člověka“, člověka rostoucího bez ideologie. V tomto směru se Bednář pokusil přesvědčit své vrstevníky o potřebě takovéto generace, ale se svými tehdejšími pokusy se příliš daleko nedostal, a jeho spolu vrstevníci byli

---

<sup>21</sup> Tamtéž, s. 33–34.

<sup>22</sup> JANOUŠEK, Pavel. *Dějiny české literatury v Protektorátu Čechy a Morava*. Praha: Academia, 2022, s. 25.

<sup>23</sup> Tamtéž, s. 34.

<sup>24</sup> PEŠAT, Zdeněk, Eva STROHSOVÁ a Jan MUKAŘOVSKÝ. *Dějiny české literatury, IV: Literatura od konce 19. století do roku 1945*. Praha: Victoria Publishing, 1995, s. 676.

<sup>25</sup> JANOUŠEK, Pavel. *Dějiny české literatury v Protektorátu Čechy a Morava*. Praha: Academia, 2022, s. 267.

k nápadu spíše odmítaví. K velkým jménům patří například zrovna Orten, či Jiří Klan, kteří jeho nápadu nefandili. Chtěli si ponechat svoji individuálnost.<sup>26</sup>

Přesto se nenechal Bednář odradit, nápad postupně zdokonaloval a čekal na chvíli, kdy by mohl zvýraznit a ukotvit své nápady do jeho generace. Šance přišla dříve, než si pomyslel, když se společně s Václavem Černým a vydavatelem Františkem Borovým, rozhodli vydat *Jarní almanach básnický 1940* (1940). Na Bednáře převážně padla povinnost sehnat básníky, kteří by byli ochotni poskytnout své básně do jejich sbírky. Bednář tedy využil svých konexí v časopise *Noc* a získal pro sbírku básně například i od Ortena. Objevily se zde i další autoři. Například Zdeněk Seydl či Václav Hejna, kteří se dosud pohybovali mimo Bednářův okruh. Ke sbírce doplnil předmluvu Václav Černý a o jeho vydání se postaralo nakladatelství Fr. Borový.<sup>27</sup>

Jak už bylo zmíněno, i přes svůj dopad v literárních kruzích, si veřejnost příliš nezískal. Nejen díky už dříve zmíněné vágnosti, ale také kvůli tomu, že společně s *Jarním almanachem* vyšlo pár dalších sbírek, například *Haná vpřed*, či *Mladá Morava*.<sup>28</sup> Bednáře to ale opět neodradilo a dále pokračoval ve svém snažení. S uzavřením vysokých škol sepsal a vydal manifest mladé generace *Slovo k mladým* (1940) za pomoci nakladatelství Václava Petra.<sup>29</sup>

O dva roky později vydává odpověď na širokou kritiku a polemiku, které jeho *Slovo k mladým* rozpoutalo. Ve stejném měsíčníku vydává *Slovo k slovu k mladým* (1942), kde používá pozitivní polemiku k upevnění svého tvrzení, odpovídá na negativní kritiky díla *Slovo k mladým* a znovu interpretuje program mladé generace. Tady ovšem jeho boj o mladou generaci, jako plnou generaci, končí. S nastupující vlnou nacistické censury se okruh jeho známých postupně ocitá za mřížemi, v odvodech či koncentračních táborech. Několik tisíc nakladatelství je uzavřeno a smyčka nad literárním životem se zatáhne nástupem heydrichiády. Pokus o oživení programu „nahého člověka“ sice přijde, ale po válce není schopen se udržet déle než dva roky, a to pouze okolo časopisu *Ohnice*.

---

<sup>26</sup> Tamtéž, s. 268–271

<sup>27</sup> JANOUŠEK, Pavel. *Dějiny české literatury v Protektorátu Čechy a Morava*. Praha: Academia, 2022, s. 271.

<sup>28</sup> Tamtéž, s. 273.

<sup>29</sup> BEDNÁŘ, Kamil. *Střepiny, o které jsem se sám pořezal: Řádky psané pro čtenáře*. Praha: Československý spisovatel, 1969, s. 237.

## 2.3 Otázka Ortena

Ortenův literární výkon byl uznáván už ve své době, obzvláště v ohledu na jeho mladý věk. Jeho popularita a kvalita poezie rezonuje až do dneška, často zastiňujíc jiné básníky válečného a předprotektorátního období. Právě kvůli Ortenově popularitě se tehdejší nejmladší generace také často nazývá „ortenovsko-bednářovská“, či dokonce pouze „ortenovská“.

A opravdu je důležité poznamenat, že Ortenův dopad na literární svět byl, co se týče poetické tvorby dalekosáhlejší než u Bednáře. Dopad Ortenových básní, jak jsem již výše zmínil, dále hluboce rezonuje a jeho poezie se stala určující pro mnohé soudobé a nadcházející básníky.<sup>30</sup> Ano, i Ortenovi nepřátelé jej označovali za vůdce mladé generace, ale to právě proto, aby vyprovokovali hlubší reakci ve svém publiku. Jak ukazuje udavačský článek napsaný do aktivistického časopisu *Vlajka*, který odhalil jeho tehdejší pseudonym. Jejich snaha se více soustřeďuje na jeho židovství než jeho aktivitu, či schopnosti. Zkrátka se Orten pro ně stal výbornou cestou, jak diskreditovat celou skupinu. Dále bychom mohli argumentovat, že nakonec i samotný Bednář jej obdivoval a považoval za dobrého přítele. Společně s dalšími byl součástí časopisu *Noc*, a i když se Orten vyjádřil s nechtí k nápadu tvořit určitou mladou generaci, ho Bednář dále hluboce uznával. Nakonec právě Bednářův pozdější časopis *Ohnice* byl pojmenován právě po stejnojmenném Ortenově díle.

Přesto, jak jsem již výše nastínil, Orten sám neholdoval nápadu nějakého generačního uskupení. Podle Ortena byla individuálnost a osobní pochopení důležitější než nějaký kolektivní směr. Ani Bednářově preferenci subjektivní poezie bolesti neholdoval, jak ukázala anketa v časopise *Noc*. Sice propůjčil svoje verše do *Jarního almanachu*, ale to bylo spíše projevem přátelství a potřebou publikovat. Jelikož se s mladou generací dále nijak nespojuje, věnuje se spíše vlastní tvorbě a osobním problémům než nějaké literární polemice.<sup>31</sup>

A právě v kontextu tehdejšího dobového antisemitismu přicházejícímu z české literární obce, se nemůžeme divit Ortenovi nechuti ke kolektivizaci a jeho odmítavosti ke svému dobovému literárnímu světu. Je těžké doufat ve sjednocenou mladou generaci a tvoření bez ideologie, když lidé jako Orten byli cílem nespécifikované krevní msty, která, podle těchto lidí, nebyla něco, co je podmíněno světem, ale něco, s čím se Žid „narodí“.

---

<sup>30</sup> PEŠAT, Zdeněk, Eva STROHMOVÁ a Jan MUKAŘOVSKÝ. *Dějiny české literatury, IV: Literatura od konce 19. století do roku 1945*. Praha: Victoria Publishing, 1995, s. 469.

<sup>31</sup> JANOUŠEK, Pavel. *Dějiny české literatury v Protektorátu Čechy a Morava*. Praha: Academia, 2022, s. 269.

Proto i když byl jeho dopad kritický, nemůžeme považovat Ortena za vedoucího mladé generace, jelikož sám kolektivizaci odmítal a chtěl být považován za individuálního autora. Ani po jeho smrti nebylo Ortenovi nic prominuto a v roce 1944 se ocitá v *Protizidovské čítance*, která byla napsána právě za pomoci redaktorů z pravicového *Arijského boje*, složeného ze zbytků časopisu *Vlajka*, který zveřejnil jeho první pseudonym.<sup>32</sup> Proto by bylo nejen nepřesné, ale také pohrdání Ortenovým jménem, kdyby byl označován jako vedoucí generace, od které se sám vzdaloval, a ke které se nechtěl hlásit, jelikož požadoval být znám jako individuální osoba a básník. Proto by se tehdejší mladé generaci nemělo říkat generace Ortenova, ovšem buď jako generace Bednářova, či ortenovsko-bednářovská.

## 2.4 Protiproudy a aktivisté

Je proto důležité zde zmínit jednu literární skupinu sjednocenou pod názvem „Aktivisté“. Jejich tvorba a vyhraněnost proti mladé generaci (a Bednářovi) by se dala považovat za asi nejlépe uskupený „protiproud“. Tato skupina začala sjednocením okolo jistého Vojtěcha Roznera, který se ohradil proti tehdejší spíše levicově orientované avantgardě. Jejich hlavní programový cíl byl vytyčen v *Almanachu literárního uměleckého kruhu Aktivisté*, který vyšel v roce 1936. Jeho cílem byla především výtvarnost literatury, která „sjednocuje“ národ, umění, které se vyhýbá všemu „angažovanému“, a holduje tradičním, rurálním a krásným uměleckým formám.<sup>33</sup>

Ovšem schopnosti této skupiny neodpovídaly jejím požadavkům. Jejich činnost byla spíše kritická než výtvarná a cílila nejen proti avantgardní levici, ale také proti katolické či demokratické tvorbě a literatuře. Touto „politickou neutralitou“ a kritikou populárních autorů své doby jako byli Nezval, Holan, Seifert či Čapek se příliš velké popularitě netěšili a zapsali se v předválečné době spíše jako podprůměrná skupina básníků a okrajových publicistů.<sup>34</sup>

Kdyby v tomto stavu zůstali, z historie a této práce by se nejspíše vytratili, ovšem jejich relevance stoupla právě ve vyostřeném pomnichovském období. Aktivisté rychle využili své předešlé kritiky tehdejší literární společnosti, jako důkaz své literární předvídavosti a chytrosti. Dle jejich článků si za všechno mohlo tehdejší literární klima samo kvůli své

---

<sup>32</sup> MIKULÁŠEK, Alexej. *Antisemitismus v české literatuře 19. a 20. století: teoretická a historická studie*. Praha: Votobia, 2000, s. 77–78.

<sup>33</sup> JANOUŠEK, Pavel. *Dějiny české literatury v Protektorátu Čechy a Morava*. Praha: Academia, 2022, s. 271.

<sup>34</sup> Tamtéž, s. 58 a 265.

neschopností ukotvit českou kulturu. A v této nejistotě se oni stávají vedoucími nového literárního spolku. V této proklamaci se zadávají jako budoucnost mladé literární generace a v kontextu doby fungují jako protipól Bednářovy skupiny. Nakonec Bednáře samotného ve svých člancích kritizují.<sup>35</sup>

Ovšem dlouho se jejich spolek neudrží a v roce 1942 jsou spojeni s kolaborantským časopisem *Úboj ve společnou Živou tvorbu*. Ještě rok předtím je představitel a „vedoucí“ časopisu *Aktivisté*, Vojtěch Rozner, odstraněn z vedoucí funkce časopisu. Když se jeho úvahy postupně začnou odpojovat od literární sféry a začnou směřovat spíše do obecné politiky poté, co začne spojovat svoji skupinu s nacistickými a rasovými kritérii a úkoly. Rozner sám se přesune do časopisu *Arijský boj*, který vydá výše zmíněnou *Protižidovskou čítanku*.<sup>36</sup>

Po jeho odstranění se *Živá tvorba* promění v regulérní a neproblematické umělecké periodikum, které hostovalo i předtím „neprogramové“ autory jako například Jaroslava Moráka.<sup>37</sup> Zmínka o nich je ale důležitá, protože je nutné chápat, že Bednář nefungoval v literárním vakuu. Generační či skupinová snažení pokračovala v širším okolí. Více k jejich přiblížení nedojde, jelikož většina z nich „zmizela“, jakmile se jejich ideologické názory začaly odpoutávat od programu NSDAP.

## 2.5 Jindřich Chalupecký

Jindřich Chalupecký byl literární teoretik, a také alternativní hlas k individualismu Václava Černého. Jako literární kritik a esejista píšící převážně pro moderní umění a tím také avantgardu. Se velmi rychle stává cílem jak pro tehdejší kritiku, tak tehdejší režim. Jeho časopis, *D40*, je nakonec zkonfiskován o rok dříve, než stejný osud potká například *Svazky* či *Kritický měsíčník* v roce 1942. I přesto ve svém kritickém psaní pokračoval a stal se osobou okolo které se nakonec semkla Skupina 42 ve svém almanachu.<sup>38</sup>

Chalupecký před rokem 1942 svoji kritiku směřoval k básnickým dílům Kamila Bednáře, než že by se přímo vyjadřoval proti *Slovu k mladým*. Ale nakonec vydává svoji esej

---

<sup>35</sup> Tamtéž, s. 58.

<sup>36</sup> JANOUŠEK, Pavel. *Dějiny české literatury v Protektorátu Čechy a Morava*. Praha: Academia, 2022, s. 59.

<sup>37</sup> Tamtéž, s. 198.

<sup>38</sup> PEŠAT, Zdeněk, Eva STROHSOVÁ a Jan MUKAŘOVSKÝ. *Dějiny české literatury, IV: Literatura od konce 19. století do roku 1945*. Praha: Victoria Publishing, 1995, s. 626.

„Generace“ (1942) v časopise *Život*.<sup>39</sup> Kde se proti Bednářově programu a pojetí umění vymezuje. I když nikdy neoznačí Bednáře či další členy jeho generace jménem, jeho použití Bednářových básní a ustanovení jasně opozičního programu proti tomu co *Slovo* vytyčilo jej jasně staví jako ideologického protivníka. Chaloupecký je unikátní že odstupuje od pouhé kritiky, ale že se staví na obranu jak avantgardy a moderního umění, tak navrhuje alternativní program pro mladou generaci. Ten program, na který se zaměří Skupina 42 společně s jeho esejí „Svět ve kterém žijeme“ (1940).<sup>40</sup> Ovšem rozprava mezi Bednářem a Chaloupeckým nikdy nezačne, jelikož se válečný stav vystupňuje natolik že Chaloupecký pokračuje v esejistice až poválečně.

Chaloupecký pracoval dál jako esejista a jako jeden z mála kritiků se o Bednářově mladé generaci zmiňuje i poválečně. I když pouze okrajově, a jenom za tím důvodem, aby ustanovil že Bednář a jeho literární kruh selhal v ustanovení své skupiny jako nositeli umění. A naopak opět vyzdvihl Skupinu 42.<sup>41</sup>

## 2.6 Skupina 42 jako následník

Kolaborantské skupiny, jako „Aktivisté“, ale nebyly jediné proudy působící na literární dobu Bednářovu. Skupina 42 se objevila později v titulním roce 1942, jako smíšená skupina sochařů, malířů a básníků. V rámci své práce se soustředím na její básnický střed, který se za války skládal z Josefa Kainara, Jiřiny Haukové, Ivana Blatného a Jiřího Koláře.<sup>42</sup> Její utvoření přicházelo jako druhý proud, kráčející podél programu „nahého člověka“, ovšem s protichůdnými názory a poznatky. Podstatu k těmto názorům jim dodal Jindřich Chaloupecký ve svých esejích a kritikách,<sup>43</sup> publikovaných převážně v jeho časopise *D40*, který byl později zakázán.

Od skupin jako „Aktivisté“ se tyto skupiny lišily nejen svým odmítnutím kolaborantství, ale také tím, že skutečně patřily do mladé generace místo toho, aby byly kolekcí starších autorů. Od Bednáře se lišily převážně odmítnutím jeho programu, a to centrálně odvrácením

---

<sup>39</sup> CHALUPECKÝ, Jindřich. *Obhajoba umění: 1934–1948*. Praha: Československý spisovatel, 1991, s. 251.

<sup>40</sup> PEŠAT, Zdeněk, Eva STROHISOVÁ a Jan MUKAŘOVSKÝ. *Dějiny české literatury, IV: Literatura od konce 19. století do roku 1945*. Praha: Victoria Publishing, 1995, s. 444.

<sup>41</sup> CHALUPECKÝ, Jindřich. *Obhajoba umění: 1934–1948*. Praha: Československý spisovatel, 1991, s. 147.

<sup>42</sup> PEŠAT, Zdeněk. *Literatura Skupiny 42. Skupina 42*. Praha: Akropolis, 1998, s. 155.

<sup>43</sup> Tamtéž, s. 156.



od světa a odmítnutím avantgardy. A právě Bednářovo *Slovo k mladým* sloužilo jako jeden z pilířů k započetí této básnické skupiny. Právě v jejich nesouhlasu s ním. Nakonec Josef Kainar se počítal mezi členy časopisu *Noc* a hlásil se k programu mladé generace, než přestoupil do „Skupiny 42“.<sup>44</sup>

Nesmíme zapomenout, že tvorba jejich skupiny přicházela převážně poválečně. Členové jako Kolář, Blatný či Kainar sice už vydávali básně, ale před utvořením jakékoliv skupiny. Jak jsem již výše osvětlil, Blatný byl označován jako součást Bednářova programu. Hauková sice publikovala v roce 1943, ale to byla její jediná válečná sbírka. Tedy nedokázali uchytit ucho literárního a básnického světa tak efektivně, jako skupina okolo Bednáře. A jejich literární tvorba je spíše poválečná.<sup>45</sup>

I přesto se „Skupina 42“ řadí jako součást válečné literatury, převážně díky době, kdy vystoupila se svým programem a přidala se do literární polemiky. A podobně jako Bednářova skupina končí stejně rychle, když pouhé tři roky po skončení války se úplně rozpadne. Přesto je „Skupina 42“ velice důležitá v naší práci, jelikož ukazuje, jak hluboký efekt měla generační polemika ve válečném období na utvářející se literární generace.

## 2.7 Kritická role Václava Černého

Velkou pozornost, v kontextu tehdejší mladé generace, musíme věnovat kritiku Václavu Černému, jehož víra ve vyzdvihnutí mladých hlasů, byla jedním z nejdůležitějších aspektů této generace. Byl to právě Černého nápad aktivizovat mladou generaci za pomoci jejich mladistvé schopnosti a inspirace vitalismem. Dokázat, že česká literární kultura není na ústupu.

*„...právě tento skleslý a malomyslný čas potřebuje obnovit důvěru v nevyčerpatelnost a nevyčerpanost národních duchovních a mravních tvůrčích sil.“<sup>46</sup>*

Pro tuto snahu si vybral převážně Bednáře a Ortenu, dva mladistvé básníky, kteří mu literárně byli blízcí, a v literárních kruzích se s nimi již znal. Z dobových výpovědí máme tvrzení Josefa Hiršala, který mluví o „adoptivním“ vztahu Černého, Bednáře a Ortenu.

---

<sup>44</sup> PAVELKA, Jirí. Josef Kainar a Formování Mladé Básnické Generace v letech 1938—1940 [online]. *Česká Literatura* 36, no. 6 (1988) [cit. 7.5.2023], s. 495–504.

<sup>45</sup> PEŠAT, Zdeněk. *Literatura Skupiny 42. Skupina 42*. Praha: Akropolis, 1998, s. 155.

<sup>46</sup> ČERNÝ, Václav. *Paměti II: křik Koruny české*. Brno: Atlantis, 1992, s. 201.

„...však, jak se ukázalo, uznával (Václav Černý) plně jedině Kamila Bednáře a Karla Jílka (Jiří Orten) Před pár lety mi ve Slávii prozradil, že tak chtěl podpořit halasovskou orientaci proti Nezvalovi. Vynesl už v Literárním pondělí Lidových novin Bednářovu prvotinu, aby poněkud upozadil tendence postavantgardní. Avantgardu neměl rád a s Halasem byl velmi spřátelen.“<sup>47</sup>

Václav Černý fungoval jako jakýsi „zastánce“ mladých. Jeho vymezení proti nastupujícímu protektorátnímu režimu jej postavilo do této pozice. Jeho rozsah byl samozřejmě širší, ale pro tuto studii se zaměřím převážně na jeho vztah k Bednářovi a Ortenovi. Výběr podpory Bednáře a Ortena nebyl úplně náhodný, ale byl podmíněn názory Černého k avantgardě, které sdílel s Bednářem, a libostí k individualitě autora, kterou sdílel s Ortenem.<sup>48</sup> Hiršal také kolaboruje, o čem jsem se již více zmínil v části o Bednářovi, proto jak *Jarní almanach básnický 1940*, tak *Slovo k mladým* a *Ohlas slova k mladým*, byly vydány buď za pomoci Černého (v případě *Jarního almanachu*) či přímo uveřejněny v *Kritickém měsíčníku*.

Je třeba ale brát Hiršalovy výpovědi s rezervou. Černý podporoval i další mladé autory v této době, nejenom Bednáře či Ortena. Je jasné, že Bednář a Orten byli jeho vlastnímu názoru nejbližší, a proto se rozhodl podpořit převážně Bednářovu skupinu. Můžeme to vidět již napsáním předmluvy k *Jarnímu almanachu*. Ale jeho podpora pokračuje mimo vydání, či předmluvy. Jeho polemika „Generace“ se stane jednou z hlavních opor Bednářovy teorie o své vlastní generaci a jeho pozdější kritiky na Bednářovo *Slovo k mladým* použije Bednář jako jeden z největších opěrných bodů své generace,<sup>49</sup> jak v této práci dokáži v následujících částech.

Černý se proto stal vitálním pro Bednáře a Bednářovu generaci nejen svojí angažovaností, ale také jako jakýsi „moudrý stařec“, jehož spisy tato generace použije pro svoji legitimaci. Dal Bednářovi prostor ke svému vyjádření, postavil se za jeho generaci svým jménem a poskytoval mu kritiku a polemiku, když o ní Bednář a jeho generace požádali. Můžeme jej tedy kategorizovat jako sponzora, či dokonce „adoptivního otčima“ Bednářovy generace.

Tato podpora ovšem pokračovala pouze do roku 1942, kdy byl *Kritický měsíčník* zrušen a Černý byl vyloučen z veřejného prostoru. Po válce se již Bednářovu „nahému člověku“

---

<sup>47</sup> HIRŠAL, Josef. *Vínek vzpomínek*. Praha: Rozmluvy, 1991, s. 80.

<sup>48</sup> KOSATÍK, Pavel. *Česká inteligence: [od Jaroslava Golla po Magora]*. Praha: Mladá fronta, 2011, s. 265.

<sup>49</sup> ČERNÝ, Václav. *Paměti II: křik Koruny české*. Brno: Atlantis, 1992, s. 22–23.

nevěnoval, a postupně opustil Bednářův program naprosto<sup>50</sup> dokonce do té míry že začal být proti Bednářovy silně kritický. Černý se začne proti Bednářovy vyhrazovat, označovat ho sice za dobrého básníka ale neschopného intelektuála který se nechal zkazit dobovými stranickými kritiky.

---

<sup>50</sup> KOSATÍK, Pavel. *Česká inteligence: [od Jaroslava Golla po Magora]*. Praha: Mladá fronta, 2011, s. 266.

### 3. Interpretace Slova k mladým

#### 3.1 Jak chápat Slovo k mladým?

Bednářovo nejznámější teoretické dílo, *Slovo k mladým* (1940), vyšlo rok po *Jarním almanachu básnickém* (1940), po doporučení Černého a výzvě redaktora Františka Kovárny.<sup>51</sup> Ve *Slovu k mladým* Kamil Bednář definuje problematiku mládeže své doby a vytváří dokument, okolo kterého se de facto semkne tato „Bednářova generace“, a který stojí jako centrální pilíř jeho literární polemiky. Tato polemika nakonec měla široký dopad. Dostatečný na to, aby Bednář napsal druhou práci, *Ohlas slova k mladým* (1941). *Ohlas* bude objektem této práce později, ale stojí za zmínku již teď. To, že se Bednář potýkal s tak velkým počtem interpretací a kritických odpovědí, slouží jako svědectví nejen pro to, jak důležitá práce to byla pro někdejší literární obec, ale také jako svědectví života, který tato práce vdechla do tehdejší utiskované a represivní doby české literatury. Sám Bednář pojednává, jak viděl svoje svazky v tehdejší době, a jak důležité podle něj pro jeho okolí byly.

„Svazky úvah a studií byly záslužná věc svým úmyslem nahradit – aspoň minimálně – vysokoškolské vzdělání – po uzavření vysokých škol.“<sup>52</sup>

Přesto je třeba brát *Slovo k mladým* s určitou rezervou. Jak kriticky, tak ve svém ideologickém mínění. Protektorátní doba nebyla přívětivá sociální kritice a Kamil Bednář musel psát velice opatrně. Balancoval na velmi ostré hraně mezi skutečně radikální interpretací a protektorátní censurou. Nesmíme tedy Bednářovu práci brát jako přímou výpověď o tehdejší problematice a stavu společnosti, ale spíše jako jeden cenný (i když limitovaný) pohled do problematiky jeho generace. Otázka, která se zde nabízí – či Bednář viděl tehdejší problematiku stejně. I po skončení nacistické censury naštěstí jeho tvorba neskončila a on pokračoval ve své práci. Po válce vydává soubor *Střepiny, o které jsem se sám pořezal* (1969), ve kterém znovu otiskne esej *Slovo k mladým*<sup>53</sup> a použije ji k porovnání své mladé generace, a nově přicházející mladé generace.<sup>54</sup> Ano, je možné poukázat, že Bednář se opět ocital pod autoritativním komunistickým systémem, ale jak jsem již dříve ukázal, jeho práce nebyla nijak protikomunistická, spíše se řadil mezi levicové autory už před válkou.

<sup>51</sup> BEDNÁŘ, Kamil. *Střepiny, o které jsem se sám pořezal: Řádky psané pro čtenáře*. Praha: Československý spisovatel, 1969, s. 120.

<sup>52</sup> Tamtéž.

<sup>53</sup> BEDNÁŘ, Kamil. *Střepiny, o které jsem se sám pořezal: Řádky psané pro čtenáře*. Praha: Československý spisovatel, 1969, s. 120.

<sup>54</sup> Tamtéž, s. 108–109.

Nakonec sám Bednář pojednává o své práci, a důvodu jejich vzniku.

„Svazky úvah a studií byly záslužná věc svým úmyslem nahradit – aspoň minimálně – vysokoškolské vzdělání – po uzavření vysokých škol.“<sup>55</sup>

### 3.2 Předmluva v Jarním almanachu

Než se plně budu věnovat interpretaci samotného *Slova k mladým*, je důležité se podívat zpátky na *Jarní almanach básnický* (1940), a co přesně pro Bednáře znamenal. *Jarní almanach* by se dal nazvat „jiskrou“ která zapálila pochoděň mladé generace, i když se příliš velkého ohlasu nedočkal. Proto se zde soustředím na předmluvu, kterou napsal Václav Černý. Jelikož nám dá nahlédnout do toho, co od této skupiny očekával, a budeme moci porovnat, jak přesně jeho očekávání Bednářova generace splnila.

Jak jsem již naznačil, Václav Černý se stal jakýmsi de facto zástupcem Bednářovy generace, a právě předmluva v *Jarním almanachu* ho představila v této roli. Černý zde shrnuje roli Bednářovy generace. Jeho kritika je důležitá pro poznatek o tom, jestli se tato generace dá pokládat za plnohodnotnou, či jestli je to pouze mezigerace, tvořivý most, který zakrývá mezeru mezi dvěma obdobími. Václav Černý tedy věřil, v „moc mladých“, ovšem nejspíše ne dostatečně na to, aby plně podpořil Bednářův manifest, jako začátek nové generace. Je možné, že tento názor pocházel převážně z doufání v to, že druhá světová válka nepotrvá příliš dlouho a že literární obec se brzo navrátí k obvyklému chodu.

Tento začátek nás uvede do *Slova k mladým*, které bylo vydáno o něco později a doplnilo základy podané Černým v předmluvě *Jarního almanachu*.<sup>56</sup>

### 3.3 Problematika zamlklosti generace

Bednář *Slovo k mladým* začíná pojednáním o své generaci, tedy k její tichosti a domnělé zakřiknutosti. Používá výrazy jako bojácné, trpké či neprůbojné a přiřazuje je jako komentáře starších generací. Ovšem tyto poznatky označuje za mylné, jako pojednání lidí, kteří jeho generaci nerozumí.

---

<sup>55</sup> BEDNÁŘ, Kamil. *Střepiny, o které jsem se sám pořezal: Řádky psané pro čtenáře*. Praha: Československý spisovatel, 1969, s. 120.

<sup>56</sup> ČERNÝ, Václav a kol. *Jarní almanach básnický 1940*. Praha: Fr. Borový, 1940, s. 9–13.

*„A vskutku jsme jej slýchali a slýcháváme od těch, kterým brání už přespřílišná pohodlnost, aby se vcítili do cítění a vmyslili do smýšlení mladých.“<sup>57</sup>*

Ale jak zde Bednář vyjadřuje, tento soud nad jeho generací je chybný a jejich chování je pouze maska. Nesouhlasí s výrazem, že mlčenlivost musí být příkladem zakřiknutosti, ale namítá, že je to jakési obrácení dovnitř. Člověk mladý, tedy generace, která začíná přicházet na svět propuknutím první světové války, prožívá své první roky v jarní druhé republice a poté spadá do ekonomického kolapsu, uspokojuje požadavky okolí. Svě vlastní nitro si nechává pro sebe a osvobozuje ho pouze v intimním prostředí. Bednář tvrdí, že jeho generace pociťuje „citový úraz“,<sup>58</sup> kvůli kterému se odvrací od všeho předchozího, tedy i od interpretace generačního boje.

Tento obrat do sebe ovšem není únikem od reality světa. Jak můžeme číst, mladá generace se uzavírá právě proto, že je dobře seznámena se svým okolím. Jeho generace nechce měřit síly, odmítá odpovídat a podle Bednáře se za generaci sama ani nepočítá. Nazývá ji „mlčenlivá generace“,<sup>59</sup> tedy generace, která odmítá odbojnost, prosazování, agresi a uskupení. Mohlo by se zdát, že zde Bednář argumentuje sám proti sobě, ale on tímto projevem pouze nastiňuje, že jeho generace potřebuje start, aby se stal plnohodnotnou generací. Tímto startem logicky myslí svůj program. A proti opozici namítá, že konkurenční politické, sociální a žurnalistické kruhy se nemohou zařadit do „všeobecné“ generační vlny, jelikož nepocházejí z mladých samotných, ale přejímají poznatky od starších bez jakéhokoliv vlastního dodatku.

Právě proto Bednář stojí za pojmem, že jeho generace je generace skutečná. Generace, která existuje ne pod jedním sjednoceným programem, ale jako výstup individuálních autorů pospolu, díky jednotnému cítění a společnému prožitku. Generace, která získává skepsi k technologiím a jejich použití ve válce. Generace, která vyrůstá z hospodářské krize a kvůli její neschopnosti převzít otěže. Generace, které schází duchovnost, jelikož se ocitá na konci snahy všech buřičů, avantgardistů a materialistů. Která je plachá, čekatelská, bezprogramová. A právě tato bezprogramovost je podle Bednáře jednou z největších sil jeho generace.

Hlavním bojovým praporem jeho práce je přesvědčení, že generace může existovat i bez svého uvědomění. Odmítá, že generace se musí prosazovat „rozhodným způsobem“, jak tvrdí Ortega y Gasset, ale že generace právě že probíhá trpností. Tichou prací nesčetných tvůrců,

---

<sup>57</sup> BEDNÁŘ, Kamil. *Slovo k mladým*. Praha: Václav Petr, 1940, s. 5–6.

<sup>58</sup> Tamtéž, s. 6.

<sup>59</sup> Tamtéž, s. 8.

kterí žijí skrze svoji realitu, zatímco se teorie utváří mimo. Tedy podle Bednáře jeho generace již existuje v plném měřítku ale nevědoma sama sebe.<sup>60</sup>

*„Zdá se nám, že generaci zatím bez vědomí generačního, ale se všemi jinak znaky je právě dnešní mladá generace. Nadobro či prozatím? Není snad možno ji vytvářet, alespoň v tom smyslu, že ji zachráníme před spánkem trvalým, před roztržštěním a nedospěním?“<sup>61</sup>*

Bednář zde argumentuje, že jeho generace je generace úplná, ne pouhý most mezi generacemi a používá k tomu definici samotného Václava Černého,<sup>62</sup> který ještě v *Jarním almanachu* mluvil o mezigeneraci. Tady Bednář chytře využívá článků, aby nasměroval tvrzení Černého k souhlasu se svým vlastním argumentem. Něco, co bude bohatě využívat a co se později názorově ukáže v *Ohlasech*.

### 3.4 Ztráta duše

Bednář píše, že u mladé generace dochází k určité úhoně. K jakési ztrátě duše a člověka jako takového. Začíná první světovou válkou, se slovy:

*„Snad se tedy vskutku tehdy otvíraly prameny životních energií, po čtyři pět let zanesené bahnem války.“<sup>63</sup>*

Bednář dále pokračuje:

*„Dlouho zadržované mízy počínaly zas zdvojeně proudit tělem společnosti. Starší pokolení si odnášela z války rozbité nitro a duši snad nadosmrti poznamenanou, ale mládí, nezasažené v kořeni, málo se ohlíželo; tehdejší mládež, prožívající v době takové uvolnění rozpuk svých mužných sil, byla za tak zjasnělého nebe bezstarostná.“<sup>64</sup>*

Tady se začíná objevovat centrum Bednářovy kritiky společnosti a její problematika. Bezstarostnost, „maloměšťáctví“ a proud dekonstrukce, který pouze existuje ve jménu dekonstrukce, bezcílně. Tuto dobu označuje Bednář za naivní, falešnou a dětinskou. Stejně jako generaci, která vyměnila pravdy, za iluze, a tímto způsobem deprimovala jeho dobu

---

<sup>60</sup> BEDNÁŘ, Kamil. *Slovo k mladým*. Praha: Václav Petr, 1940, s.12

<sup>61</sup> Tamtéž.

<sup>62</sup> Tamtéž, s. 10–11.

<sup>63</sup> Tamtéž, s. 14.

<sup>64</sup> Tamtéž.

energií, ze které by jeho vlastní mladá generace mohla čerpat. Dekonstrukce byla tak úplná, že již z ní nebylo možné nic získat.

*„Tak byla stvořena sugestivní iluze jedné doby, z níž dnešní mladá generace sála své mateřské mléko. Bezděky tak přijímala směr, o jehož bludnosti měla být záhy krutě přesvědčena.“*<sup>65</sup>

Bednář se proti předešlým generacím vyjadřuje tvrdě. Odbývá jejich perspektivnost a subjektivnost. Tvrdí, že Bůh, který je viděn několika úhly je vlastně nepravý, má jiné podoby než skutečný Bůh. Odsuzuje „člověka praktického“ který vše rozbíjí na teorie a jednotlivé části.<sup>66</sup>

Bednář se poté začne věnovat dalšímu populárnímu směru kromě avantgardy. A to hlavně materialismu, člověka orientovaného na technologie a „každodenní život“. Jmenovitě se vyhrazuje proti civilismu jako zašlému a falešnému směru, zklamanému směru. Píše o mocné hymně této civilistické poezie, která ovšem ztroskotala na první světové válce, kde zjistila, že technologie se dá používat jak k dobru, tak ke zlu. Jeho tvrzení ale pokračuje dál a mluví o tom, že zrada, kterou pocítila starší generace, je pro jeho vlastní generaci ještě horší.

*„Zklamání, jímž nutně musila projít poválečná generace, bylo pro dnešní mládež něčím více než zklamáním. Ve spojitosti s jinými věcmi se stalo niternou tragédií: neboť pováleční zde ztráceli iluze, ale dnešní zde ztráceli přímo svou existenci.“*<sup>67</sup>

Kritikou nešetří ani například na socialismus, který „rozdělil mládež podle třídní příslušnosti“, anebo frontu „poválečnou“ a „protiválečnou“.<sup>68</sup> Označuje i všeobecnou skepsi anarchistů jako další „dělník“ a rozdělovač mladé generace.<sup>69</sup>

Z děl Bednáře můžeme usuzovat, že jeho kritika se převážně hemží potřebou najít něco svatého. Odmítá názory subjektivity a názorovosti. Podle jeho mínění je potřeba něčeho stálého, duchovního. Boha. Ale takového, kterého má každý člověk hluboko v sobě. Musím poukázat, že Bednářův nápad není nijak originální, i když se jej snaží tak podat. Potřeba „navrátit se ke stálým hodnotám“ je něco, co bylo podporováno jak českými nacionalisty, tak nacisty a křesťanskou literaturou. A dodnes stále je. Proto nejspíše v pozdějších odpovědích začne svoje nápady označovat jako „znovuobjevení“, nežli objevení něčeho nového. Přesto,

---

<sup>65</sup> BEDNÁŘ, Kamil. *Slovo k mladým*. Praha: Václav Petr, 1940, s. 15.

<sup>66</sup> Tamtéž, s. 16.

<sup>67</sup> Tamtéž.

<sup>68</sup> Tamtéž, s. 18–19.

<sup>69</sup> Tamtéž, s. 17



že objevení něčeho nového, nehledě na staré generace, bude přesně to, co vytyčí jako bod programu generace.

Bednář směřuje k dopadu ekonomické krize, která vytváří generaci lidí, kteří chtějí, ale nemohou. Porodnost se snižuje, většina starších musí žít jak sebe, tak své nezaměstnané děti.

*„Byl zde porušen normální rytmus společenského dechu, rytmus, v němž se střídají ročníky.“<sup>70</sup>*

Zde se Bednář pokouší vysvětlit vznik své „mlčenlivé generace“, generace, která se sociálně ocitla na okraji svých možností. Překypující silou a potenciálem, ale bez jakékoliv schopnosti je uplatnit. Pokračuje v kritice materialismu, zůstává zde nechut k pozemšťanství a obsesí s technologií.<sup>71</sup> Úpadek mládeže zde připisuje „teorii libida“, relativismu anebo „povaze člověka ve zvířecím původu“. (Je možné, že zde myslí teorii evoluce, ale dle mého názoru spíše naráží na Nietzscheho konstrukci morálky.) Člověk dnešní je podle Bednáře považován za „člověka rozpitvaného“<sup>72</sup>, stvořeného z částí a oproštěného od duše. Za někoho, kdo když byla potřeba vnitřní síly, neměl z čeho čerpat a zjistil, jak bludné byly jeho někdejší představy o rozporcovaném člověku. Bednář vyřkne svůj názor jasně.

*„Konec avantgardy? Ano!“<sup>73</sup>*

### **3.5 Bednářův „nahý člověk“**

Asi nejznámějším generačním podpisem „mlčenlivé generace“, abych použil Bednářův výraz, byl takzvaný „nahý člověk“. Tento koncept měl být podle Bednáře to, co by určilo směr a sjednotilo skupinu. Podle Bednářova mínění největší problematikou jeho generace byla smrt duše, rozvětvení a rozštěpení člověka, který nedokázal čerpat z víry, ducha či ideality. A Bednář právě chtěl, aby člověk toho ducha, idealitu a víru objevil v sobě sama. A tímto člověkem právě určil program pro svou generaci.

*„A generace, jež byla určena k tomu, aby znovu objevila prostou a velkolepou jsooucnost lidské duše, lidského ducha vůbec – Člověka, najde v tomto úkolu i smysl své existence.“<sup>74</sup>*

---

<sup>70</sup> BEDNÁŘ, Kamil. *Slovo k mladým*. Praha: Václav Petr, 1940, s. 17

<sup>71</sup> Tamtéž, s. 20.

<sup>72</sup> Tamtéž, s. 21.

<sup>73</sup> Tamtéž, s. 25.

Tehdy „vytváří“, nebo spíše „znovuobjevuje“ tzv. „nahého člověka“. Člověka, který vyňat ze svých sociálních kořenů, národnostních poměrů a společenské příslušnosti, se musí vrátit ke svým duchovním základům a pohlédnou do sebe.

*„Mladý člověk, pokusíme-li se jej zkonstruovat jako typ, byl zbaven všech lidských přívlastků a existoval vlastně jen ve své nezákladnější lidské způsobě: smysly, pud, duše se svou potřebou víry a idealisace, hlad po myšlence, řeč, srdce...“<sup>75</sup>*

„Nahý člověk“ je tedy někdo bez ideologie, někdo, kdo se „noří“ sám do sebe. Ovšem ne z potřeby úniku, ale aby našel něco pevného, od čeho by se mohl odrazit, v čem by dokázal najít energii.

*„Bude-li nalezen základ bytosti nerozhodaný a neotřesený, dostaví se opět pohyb opačný: stoupání od sebe nejhlubšího k sobě povrchovému, k člověku civilisovanému, společenskému, se vztahy k lidem, myšlence, minulosti a budoucnosti. K člověku ovšem k člověku novému.“<sup>76</sup>*

V této části se právě odlišuje Bednář od „Skupiny 42“, která naopak prohlašuje, že hledat je třeba ve všedním dni. A právě ve městech, a právě v normálnosti. Přesný opak toho, co říká Bednář a jeho „nahý člověk“.

Z dnešního pohledu a pohledu i tehdejšího, jak si ukážeme na pozdější kritice, je tento pojem „nahého člověka“ bez jakékoliv ideologie, poněkud naivní. Bednářova existence „bez ideologie“ se vlastně zakládá na morálce a ideologii křesťanství. Věří v určitého Boha, v duši, věří, že jsou jisté „stálé morálky“. Všechny tyto domněnky jsou vlastně ale předpojaté. Bednářův „nahý člověk“ je, jak se dozvídáme, již plně ošacen v mnišském rouchu. Znovu poukazují na odmítavost Ortena, připojit se k tomuto, či jakémukoliv jinému generačnímu směru. Jednoduše, Bednář pouze souhlasil s již tehdy existujícími směry. Ano, na rozdíl například od „Aktivistů“ neargumentoval nějakou potřebou k „vesnickosti“ pohledem do historie, či „krásnou poezií“, ale přesto nedokáže definovat úplně nový směr. Pouze se vymlouvá na pohled do „sebe sama“, který logicky pro většinu tehdejších básníků bude pohledem do jejich vlastní výchovy, spojené s historií, politikou a náboženstvím.

---

<sup>74</sup> BEDNÁŘ, Kamil. *Slovo k mladým*. Praha: Václav Petr, 1940, s. 21.

<sup>75</sup> Tamtéž, s. 23–24.

<sup>76</sup> Tamtéž, s. 24.

### 3.6 Výzva k polemice

Bednář začíná a končí své dílo stejně – výzvou k polemice. Bednář sám konstatuje, že jeho práce není nijak kategoricky podepřená, a neopírá se o objektivní fakta. Jak jsem zde poukázal, Bednář se spíše opírá o pocity a domněnky tehdejší doby. Ale některé jeho poznatky trefně typizují jak jeho, tak dobové myšlení a morálku. Proto nemůžeme připsat velký počet kritických ohlasů pouze vydání díla v *Kritickém měsíčníku*, či recenzím Černého. Nakonec i další mladí autoři v této době vydávali poezii. Ale právě trefnost, nebo aspoň hraní na tehdejší populární myšlenkové struny, dodala *Slovu k mladým* tu energii kterou potřebovala, aby začala široký diskurz ohledně Bednáře a jeho programu.

Je to jak provokace tehdejší literární doby, tak apel na populismus. Názory, že doba avantgardy pominula, že se člověk musí vrátit k duchovenství a starým dobrým hodnotám. Nebo „novostarým“ jak by snad řekl Bednář. Nebyly nijak nepopulární, naopak většina literární obce je sdílela. I běžní čtenáři spíše holdovali této „jistější“ literatuře. Právě proto Bednářův ohlas dosáhl až tak daleko a silně ovlivnil všechnu teorii na příštích několik let.

## 4. Ohlasy slova k mladým

### 4.1 Bednářův kritický výběr

*Ohlasy*, vydané rok po *Slovu k mladým*, sloužily převážně k zodpovězení a upřesnění kategorií a tvrzení Bednářovy generace. Polemiky se Bednářovi dostalo požehnaně, od hluboce kritických, až po souhlasné a v tomto vydání *Kritického měsíčníku* mu byl dán prostor, aby odpověděl na několik z mnoha a mnoha polemik.

Samotný výběr nám už udává, jaké tvorbě Bednář dával přednost. Články tvrdě kritické, jako například v kolaborantské *Vlajce* či *Aktivistech*, plně ignoroval. Spíše se rozhodl věnovat činnosti konstruktivní, využít své reakce na kritiky nejen aby podkopal jejich tvrzení, ale aby použil pozitivní či neutrální myšlenky k potvrzení svého programu. Nutno ještě připomenout Václava Černého, jehož polemika nad Bednářovou generací byla v ohlasech otisknuta skoro celá, od začátku až do konce.

### 4.2 Slova Václava Černého

Jak jsem již ukázal, Václav Černý se již dobře s Bednářem znal a podpořil Bednářovu generaci ve formě předmluvy pro *Jarní Almanach*. Bednář si zase vypůjčil Černého slova z eseje „Kritik a generace“<sup>77</sup> ve svém *Slovu k mladým*. Bylo jen otázkou času, než se Černý znovu vyjádří k Bednářovu dílu. Nakonec použít něčí slova k definování vlastní generace, je skoro přímá výzva k debatě.

První citaci Václava Černého Bednář věnuje Černého interpretaci a shrnutí problematiky a tematiky v *Slově k mladým*. *Slovo k mladým* jsem již shrnul a představil, proto se zde nebudu opakovat. Pro nás je z pohledu analýzy důležité, že Bednář a Černý se převážně ideologicky shodují. Větší poměr shody v tomto vztahu samozřejmě přichází od Bednáře.

„Až potud shrnul V. Černý některé vývody ze *Slova k mladým*, velmi chápavě a snad i s lepším domyšlením nahozených problémů.“<sup>78</sup>

---

<sup>77</sup> ČERNÝ, Václav. Kritik a generace. *Kritický měsíčník*. Praha: František Borový, 1940, 3(1–10), s. 17.

<sup>78</sup> BEDNÁŘ, Kamil. *Ohlasy Slova k mladým*. Praha: Václav Petr, 1941, s. 10.

Černý se v určitých názorech s Bednářem ovšem rozchází. Po shrnutí se jeho první poznámky vztahují ke kapitole, kde jej Bednář cituje, aby podpořil svou generační teorii.<sup>79</sup>

Jelikož Bednář využil Černého v této části jako svého určitého zástupce, bylo by pochopitelné, že by tuto část kritizoval jako první. Ovšem Černý se nejdříve vyjadřuje ke své deklaraci v *Jarním almanachu*, ohledně tehdejšího názoru, že Bednářova generace je mezigenerace.

*„Sám jsem vyslovil, ač cum reserva, k úvodu k „Almanachu“ názor, že jeho básniční účastníci představují spíše mezigeneraci, [...]*

*Priznám se však dnes k zesílenému váhání: ti mladí souvisejí ovšem s Horou, Halasem, Holanem, Zahradníčkem, ale právě jen s posledním jejich obdobím, jež samo už obráží sklon a pud doby nové.“<sup>80</sup>*

Černý dále váhá o generaci, porovnává ji s předešlou generací autorů a pokračuje k porovnávání jejich forem.

*„A že nepřicházejí s tvarem zcela svým, nesmí nás mýlit: jsou přece generace, skutečné generace, tvarově nevybojné (ba někdy i tvarově vracející), jež po periodě formové ofensivy jen exploituji objevený důl, organisují výboj, filtrují, soustřeďují výběrem, rekonstruují z nově nabytého materiálu.“<sup>81</sup>*

Namítá zde, že Bednářův program nepřichází s docela novým tvarem, ale že adoptoval a reformoval části, které jim propůjčily starší generace. Nabízí názor, že se tato generace teprve formuje, že ještě musí nabýt své „síly“. Že jí schází jak „ethos“ tak „tvar“. A pokračuje tvrzením, že básníci Bednářovy generace rozhodnou sami vlastní tvorbou a aktivitou, jestli jsou skutečnou generací, či nikoliv.<sup>82</sup>

Černého článek byl napsán poměrně brzo po vydání *Slova k mladým*, a když Bednář psal *Ohlasy*, byl již rok starý. Do té doby se objevilo několik nových básníků a spisovatelů, hlásících se k Bednářově mladé generaci. Bednář neváhá jejich tvorbu využít k potvrzení toho, že on a jeho vrstevníci jsou skutečnou generací, splňující všechny body, které jim Černý vytkl.

---

<sup>79</sup> BEDNÁŘ, Kamil. *Slovo k mladým*. Praha: Václav Petr, 1940, s. 10–13.

<sup>80</sup> ČERNÝ, Václav. Slovo o „Slovu k mladým“. *Kritický měsíčník*. Praha: František Borový, 1940, 3(1–10), s. 194–195.

<sup>81</sup> BEDNÁŘ, Kamil. *Ohlasy Slova k mladým*. Praha: Václav Petr, 1941, s. 11.

<sup>82</sup> ČERNÝ, Václav. Slovo o „Slovu k mladým“. *Kritický měsíčník*. Praha: František Borový, 1940, 3(1–10), s. 195.

*„Přichází u nás tedy nová vlna i v románě, jeví vedle silné souvislosti s tvorbou generace předchozí i zvláštní své rysy vlastní, velmi příbuzné těm, které vyznačují i nejmladší naši poesii. Lze o tom již těžko pochybovat: česká literatura zaznamenává debut nové generace, v próse jako v básnictví.“<sup>83</sup>*

Problematika generace se tady pro Bednáře uzavírá. Dále se k problematice generace v *Ohlasech* nevyjadřuje a většina kritiků se v generační otázce opírala právě o Černého. Odpovědí na něj uzavírá tuto kapitulu.

Bednář se noří hlouběji do dalších tvrzení a po shrnutí toho, co přesně Bednář myslel svým „znovuobjevením“, <sup>84</sup>se začne Černý vyjadřovat k Bednářovu programu a jeho neurčitosti. Černý se zde ohrazuje proti „vágnosti“ Bednářova spisu a jeho „bezprogramovosti“. Přesněji, Černý nekritizuje pojem samotné „bezprogramovosti“, naopak, specifikuje ji a určuje co nejspíše Bednář myslel.

*„...nehledě k tomu, že není možno se charakterizovat něčím záporným, nedostatkem, mezerou – není člověk, jak jej vidí a jak si jej definují za svůj básnický předmět tím nejbohatším a nejširším, přímo nevyčerpatelným programem? Bednář chce ovšem říci pouze, že se mladí stavějí proti okázalým heslům, hlaholivým parolám a z vnějšku nabízeným a předem hotovým ideologiím.“<sup>85</sup>*

Tedy s bezprogramovostí souhlasí, jeho problém leží v tom, co reprezentuje. Podává varování před tím, že není možné se zbavit hesel úplně, i když se někdo přihlásí k „bezprogramovosti“, ale že pouze dochází k vytváření hesel nových. A tato nová hesla jsou stejně náchylná ke korupci a zneužití, jako ta stará. Černý zde natrefil na nejslabší článek řetězu Bednářova programu – jeho členění programu jako „nahý“ či „bezideologický“. To, že Bednář pouze přitakává Černému bez toho, aniž by něco dodal či specifikoval, se v odpovědích na další kritiky projeví jako chyba, jak se v této práci později ukáže.

Finální citaci Černého práce, kterou Bednář použil a která stojí za zmínku, je jeho vyjádření k označení Bednářovy generace jako „asociální“. Pro specifikaci – asociálnost se v tomto kontextu nemíní jako neschopnost zařadit se do společnosti, ale jako nechuť k programům a ideologickému směřování.<sup>86</sup>

---

<sup>83</sup> BEDNÁŘ, Kamil. *Ohlasy Slova k mladým*. Praha: Václav Petr, 1941, s. 12.

<sup>84</sup> Tamtéž, s. 12.

<sup>85</sup> BEDNÁŘ, Kamil. *Ohlasy Slova k mladým*. Praha: Václav Petr, 1941, s. 13.

<sup>86</sup> BEDNÁŘ, Kamil. *Ohlasy Slova k mladým*. Praha: Václav Petr, 1941, s. 14.

Jak jsme si je již typizovaly na začátku, Bednářova generace byla většinou neangažovaná v ideologických kruzích a hnutích. Nechtěli se připojit ke kolaborantským ideologickým svazkům a veřejně protiokupační či revoluční sklony nemohli artikulovat. Tedy veřejně se museli jevit nezúčastněně, neangažovaně. Bednář zde Černého cituje, aby znovu artikuloval to, co již říkal ve své původní práci, že „nahý člověk“ je takový, co se ponoří do sebe, což je pouhým začátkem<sup>87</sup>. Že mladí autoři se poté hodlají odrazit a cestovat nahoru, ven, s nově vypěstovanou morálkou a „imperialistickým pojmem“<sup>88</sup> člověka. Tedy nabídka toho, že jejich čas přijde, ale v budoucnu.

Je znát, v jakém ideologickém souladu se Bednář a Černý v této době nacházeli. Jeho původní článek, s nadsázkou, je skoro úplně přetištěný. Jejich spřízněnost do jisté míry otupuje Černého kritiku k Bednářově generaci. Ano, Černý byl profesionální kritik a mnohokrát dokázal v plném rozsahu kritizovat své přátele a kolegy. Ale předvoj druhé světové války nebyla každodenní banální situace a potřeba oživit mládí a upozornit na českou literaturu, nejspíše na Černého tvrdě tlačila. Je pochopitelné, že v této tísnivé situaci se naskytla potřeba vyzdvihnout kreativní skupinu i přes možné neshody v tvárním programu. Nakonec po skončení druhé světové války se Černý nijak k Bednářově generaci už nehlásí. A na to, jak často se k Bednářovi v této době vyjádřil, se ve svých vlastních pamětech o Bednářovi zmiňuje pouze jednou a velice krátce.<sup>89</sup>

### 4.3 Růžena Vacková

Růžena Vacková je v *Ohlasu* zmíněna jako první, i před Václavem Černým. Není divu. Je laskavější k Bednářově generaci než Černý. Plně uznává potřebu a schopnosti Bednářovy generace i přesto, že s ní není nijak přímo spjata. Proto se nám může zdát jasné, že by si ji Bednář vybral jako stěžejního kritika na obhajobu svého programu. Nakonec Vacková je receptivní ke všem Bednářovým vyjádřením, chápe jeho ideje a souhlasí s jeho projmutím avantgardy a rekonstrukce z dekonstrukce.

Růžena Vacková byla jedním z kritických antisemitských hlasů před protektorátní republiky, když napsala článek do *Národního středů*, ohledně vyloučení židovství z českého

---

<sup>87</sup> BEDNÁŘ, Kamil. *Ohlasy Slova k mladým*. Praha: Václav Petr, 1941, s. 14–15.

<sup>88</sup> Tamtéž, s. 15.

<sup>89</sup> ČERNÝ, Václav. *Paměti II: křik Koruny české*. Brno: Atlantis, 1992, s. 201.

„metafyzická“.<sup>90</sup>Zde není možné ignorovat implikace. Nakonec poměrně velká část Bednářovy generace byla židovského původu. Jeho výběr Vackové jako prvního hlasu, který by čtenář *Ohlasu* viděl, se nemůže brát jako náhodný. Nakonec přímo pro-protektorátními kritiky z *Vlajky* či časopisu *Aktivisté*, se vůbec nevěnuje a ani se k nim nevyjadřuje. Je tedy velká pravděpodobnost, že inkluzí Vackové v tomto článku, se jí Bednář do jisté míry snaží pro jeho generaci rehabilitovat. Argument toho, že by Bednář nevěděl o jejím článku, je nesmyslný a nepodpořený. Nakonec Vacková nebyla malý hlas. A i kdyby o ní nevěděl sám Bednář, šance že by se o ní nikdo jiný nezmínil, je spíše nulová.

I na poli interpretace se nám dostává důkaz tohoto snažení. Bednář nakonec její článek používá hlavně ve jménu kooperací mezi generacemi.

*„Tentokrát není to však jenom nějaká debatní hra s „generacemi“; ani jenom příležitostná kulturně politická rozprávačka. Smyslem tohoto dohovoru není tichý boj o moc, aniž obrana a uplatňování ve vlivových panstvích. Neboť tentokráte ti starší nepozorují nic tak úzkostlivě jako mladé, mladší a nejmladší a nikterak jako konkurenci. Jako přicházející; jako spojence dob.“*<sup>91</sup>

Bednář se s těmito slovy identifikuje dost silně na to, aby je vytyčil nad ostatní kritiky, i nad Černého.

*„Tato slova dokonale vystihují stanovisko především mladých a nechť jsou mlčky připsána za motto této malé knížce.“*<sup>92</sup>

Zde není co dodat. Důležitost Vackové je podle Bednáře pro *Ohlas* nepopíratelná. Žádnému jinému kritikovi toto místo není dáno, i přes jejich pozitivní či trefná vyjádření. Uznávám, že žádný přímý důkaz spolupráce mezi Bednářem a Vackovou není, proto nemohu spoléhat na tuto interpretaci textu. Přesto je zmínka této možnosti důležitá, jelikož dokazuje, jak daleko česká spolupráce v této době, pod opresí nacismu, dokázala dosáhnout.

Bednář dále používá její vyjádření o tom, jak tvrdě finanční krize zastihla meziválečné Československo a Bednářovu generaci.<sup>93</sup>I starší generace chápaly ekonomickou situaci mladé generace jako unikátně krizovou, i když si sami prošli první světovou válkou. Tuto ekonomickou pustotu komparuje s pustotou literární a ideologickou, když Bednáře podporuje

---

<sup>90</sup> MED, Jaroslav. *Literární život ve stínu Mnichova (1938–1939)*. Praha: Academia, 2010. Novověk, sv. 8, s. 87.

<sup>91</sup> BEDNÁŘ, Kamil. *Ohlasy Slova k mladým*. Praha: Václav Petr, 1941, s. 5.

<sup>92</sup> Tamtéž, s. 5.

<sup>93</sup> BEDNÁŘ, Kamil. *Ohlasy Slova k mladým*. Praha: Václav Petr, 1941, s. 6.



v jeho vymezení proti avantgardě a „chladnu“, které zanechala.<sup>94</sup>Zde se ale liší ve svém názoru, co pro mladou generaci avantgardní dekonstrukce znamená. Zatímco Bednář vidí krizi avantgardy jako něco negativního, chladného, pustého, něco, co podrylo kreativní půdu pod nohama jeho generace, Vacková to vidí ale úplně jinak, podle ní jsou naopak obdarováni.

*„Dostali však za to tragicky očistný dar ze sebe a od svých: už platili. Už sami pocítily meze absolutního.“<sup>95</sup>*

Vacková označuje celistvého člověka, restituce pravdy a „stálých hodnot“ jako něco, co není „obecnou pravdou“.<sup>96</sup> Výše už jsem několikrát podotkl, že avantgarda byla obecně přijímána a naopak „stálé“ literární útvary nabíraly na popularitě. Mluví se zde o návratu do sebe a znovuobjevení boha (a člověka celého), bez jakékoliv ideologické a tříšticí influence. A v tomto kontextu je důležité poukázat na to, že Vacková se nijak nestrnila svému označení katoličkou, či českou nacionalistkou. Připomínám to proto, že v dalších řádcích se její zájem o Bednářovu práci projeví ve specifické formě.

*„A mají (mladí) naši i všech přirozenou lásku. Snad jim po jejich zkušenostech na ní nesejde. Leč je to silné pouto mezi generacemi, které ocení ten, kdož chápe sympatickou a pracovní vazbu ve střídách obrozených a těsně poobrozených, kdy se nečítala léta, lidé a stavy, avšak schopnosti až do těch drobných nadání pro službu vlasti.“<sup>97</sup>*

Tady vidíme, proč se Orten stranil proti Bednářovu chtíči po nějaké „pospolné generaci“. Můžeme pozorovat, jak se kritika Václava Černého o „korupci“ nových hesel projevuje. Zde velmi transparentně prosazuje svůj vlastní ideologický program o českém vlastenectví a obrozenectví na program Bednářův. Připomínám, který má být „nahý“, a „bezideologický“. Bednář sám jí nijak neoponuje.

Nakonec použiji vyjádření Vackové k argumentaci vůči „tichosti“ Bednářovy generace. Její ztvárnění se zde rovná s tím, co ve své práci napsal Václav Černý, který se stejně jako ona vyjadřuje o „síle ve zdánlivé slabosti“.

---

<sup>94</sup> BEDNÁŘ, Kamil. *Ohlasy Slova k mladým*. Praha: Václav Petr, 1941, s. 7.

<sup>95</sup> Tamtéž.

<sup>96</sup> Tamtéž.

<sup>97</sup> Tamtéž.

„Je to rys trpnosti a vnější nevybojnosti. Leč je to mlčení Hátiho, mlčení slůňat, která se učí dlouhému životu. Jejich postoj je postojem pozorovatelským a přípravy k životu. Je tu dychtivost vnitřní proti uchvacující dychtivosti vnější.“<sup>98</sup>

Z pohledu kritického jsou vyjádření Vackové vesměs nezajímavá. Všechny citace, které Bednář používá, slouží převážně k podpoření souhlasu s jeho programem. Ovšem zde se Bednář dopouští chyby, jelikož vytváří napětí mezi tím, co o své bezprogramovosti tvrdí, a tím, s čím souhlasí a zvýrazňuje v *Ohlasech*.

#### 4.4 Lumír Čivrný

Lumír Čivrný vyniká v kritice Bednářova programu, proto do svého *Ohlasu* Čivrného otiskl i přes jeho negativní názory na celý jeho program. Čivrný není jediný, kdo se k Bednářově programu vyjadřuje negativně. Ale je unikátní v tom, že na určité jeho kritiky Bednář nedokáže odpovědět. A právě kvůli inkluzi výše zmíněné Vackové, jelikož jeho nekritické přijetí jejích názorů ponořuje jeho „bezprogramovost“.

Celou Čivrného kritiku nebudu důkladně rozebírat, nakonec i přes určité trefné poznatky souhlasím s dobovou kritikou, že převážně Bednářovi neporozuměl. Také proto, že rozbor jeho kritiky by si zasloužil vlastní práci.

Nechť vůči Čivrnému je vidět už v samotném textu. Kritika jeho práce se vymyká Bednářovu obvyklému citování slovo od slova. Místo toho je převážně parafrázován a Bednář se přímým citacím z většiny vyhýbá. I když ve své kritice Čivrný naopak bohatě vystupoval s přímými citáty jak od Bednáře, tak od dalších básníků mladé generace.<sup>99</sup>

Bednář jeho kritiku také bere poněkud osobně, když útočí na Čivrného se slovy;  
„...básník poezie výlučné, avšak tvrdošijně věřící, že mluví za dělnické vrstvy...“<sup>100</sup>

Čivrný se ve své kritice nijak nekategorizuje jako člověk, co mluví za dělnické vrstvy, tedy musíme dedukovat, že útok se vztahuje k něčemu jinému, co Čivrný napsal. Tato agrese, se kterou se Bednář vztahuje k Čivrnému, je pro tuto část unikátní. K žádnému dalšímu kritikovi

<sup>98</sup> BEDNÁŘ, Kamil. *Ohlasy Slova k mladým*. Praha: Václav Petr, 1941, s. 8.

<sup>99</sup> ČIVRNÝ, Lumír. Slovo k stárnoucím. (K diskuzi o nejmladších.). *Kritický měsíčník*. Praha: František Borový, 1940, 3(1–10), s. 288.

<sup>100</sup> BEDNÁŘ, Kamil. *Ohlasy Slova k mladým*. Praha: Václav Petr, 1941, s. 21.

se v Ohlasech takto nechová. Ani pokud vyjadřují negativní názor, jako například Václav Běhounek.<sup>101</sup>

Je možné, že tato reakce je hlavně produktem jeho nařčení z toho, že se u Bednáře jedná o ctižádostivost.<sup>102</sup> Nařčení, které zásadně odmítá a označuje jako „...metoda volebních kortešů...“.<sup>103</sup> Ale s dnešním nadhledem si můžeme ověřit, že nařčení nebylo zdaleka neoprávněné. Nakonec, Bednář svůj program konstruuje i přes odmítavý postoj svých druhů v časopise *Noc*. Poválečně se snaží o oživení této mladé generace i přesto, že se literární svět úplně změnil a jeho generace se už dávno nepohybovala v kontextu, který Bednář ve *Slově k mladým* vytyčil. Samozřejmě toto není dost pro označení Bednáře jako někoho, komu šlo pouze o vlastní reputaci. Ale je důležité tuto souvislost doplnit pro pochopení, proč se vůči tomuto kritikovi Bednář chová tak agresivně.

Bednář dále Čivrného obviňuje z mylného, či dokonce úmyslného nepochopení *Slova k mladým*. Hlavně utočí na Čivrného „pasivitu“, obviňuje jej z čekatelství a naléhá, že je lepší tvořit z mála než netvořit vůbec, jak by to podle Bednáře chtěl Čivrný. Znovu udává, že jeho nahý člověk tvoří, zatímco hledá tuto jistou energii v sobě sama, a až jí najde, doje k plnému odrazu ode dna. Otázkou je, jestli vůbec k takovému oproštění došlo. Čivrný poukazuje na Bednářovo odklonění od světa, oproštění od ideologie a tříštivého chápání člověka jako sama sebe. Bednář staví proti tvrzení Čivrného dva články. Jeden od Jana Hory<sup>104</sup> a další od Jiřího Daniela<sup>105</sup>.

Jiří Daniel vyvrací názor, že u Bednáře se jedná o jisté „bolestinství“ a udává, že se u Bednářovy generace nejedná o „odvrat od otevřených oken“, ale „oproštění od formulek a sociálního zauzlení“<sup>106</sup>. Jan Hora zase postuluje, že se u Bednářovy generace nejedná o pasivitu, ale o potřebu stálých hodnot.<sup>107</sup> Zde Bednář opět útočí na Čivrného,

„Josef Hora, ačkoliv nosí brýle, umí patrně čísti lépe.“<sup>108</sup>

Znovu, silné citové zabarvení vůči Čivrnému. Objevuje se otázka, proč vůbec Bednář Čivrného cituje, když pouze opakuje body, které již stanovil pomocí Černého či Vackové.

---

<sup>101</sup> BEDNÁŘ, Kamil. *Ohlasy Slova k mladým*. Praha: Václav Petr, 1941, s. 6.

<sup>102</sup> Tamtéž, s. 22

<sup>103</sup> Tamtéž.

<sup>104</sup> Tamtéž, s. 24.

<sup>105</sup> Tamtéž, s. 23

<sup>106</sup> Tamtéž.

<sup>107</sup> Tamtéž, s. 24.

<sup>108</sup> Tamtéž.

Nakonec zde Bednář znovu píše rekapitulaci bodů svého hlavního programu. Tady se ale objevuje problém v textu, který jsem označil, když souhlasil s pojetím jeho generace podle Růženy Vackové.

*„Bezprogramovost, návrat k věčným hodnotám a poesie jako světový názor. Bezprogramovost je prozatímní označení stavu, kdy mladí lidé se odvracejí od hotových programů, hledající si program nový, dosud nehotový a nevyjádřený.“<sup>109</sup>*

Vacková označila mladou generaci jako přímo spojenou s češtvím, s obdobím obrozeneckým. A Bednář s ní sám souhlasil, tedy nemůže argumentovat, že zde dochází k návratu k „věčným hodnotám“ když sám ztotožňuje svoje hodnoty s určitou dobou, unikátní pro Česko. Tedy přichází přiznání, že jeho člověk „nahý“ je spíše člověk oblečený. Sice do velmi staré róby, kterou pro něj stanovily už mnohem starší generace, ale rozhodně ne bez ideologický.

*„Řeknu-li, že jsem společensky nezařaditelný, nestávám se tím ještě člověkem mimospolečenským, i když „věčnými hodnotami“ se nasytí moje „nahá“, „tajemná“ duše.“<sup>110</sup>*

Toto tvrzení o „poezii jako světový názor“ nejspíše dodala důvod k vytvoření „Skupiny 42“, ve které se objevovala „depoetizaci poezie“. Navíc s jejich programem zaměřeným spíše na každodennost a krásu okolo sebe, se jasně inspirují, ale také odvracejí od Bednářova názoru „nahého člověka“ a přiklánějí se spíše k otevřenosti světu než uzavřenosti do sebe sama.<sup>111</sup>

## 4.5 Jaroslav Červinka

Jaroslav Červinka se Bednářově generaci vyjádřil nejdříve v 6. čísle revue *Řád* (1940). Jeho kritický výstup nebyl nepovšimnut a Bednář se v *Ohlasech* vyjadřuje k jeho pojetí programu tehdejší mladé generace. Ovšem tady Červinkův zájem nekončí, jelikož v březnu 1941, vychází jeho esej *O nejmladší generaci básnické* v sbírce článků, *Pro život*. Snaží se typizovat tuto „nejmladší generaci“ a hlavně je filozoficky spojit, převážně s filozofem Sørenem Aabye Kirkegaardem.<sup>112</sup> Červinkova esej by si zaslouhovala svou vlastní práci, ale

---

<sup>109</sup> BEDNÁŘ, Kamil. *Ohlasy Slova k mladým*. Praha: Václav Petr, 1941, s. 25.

<sup>110</sup> ČIVRNÝ, Lumír. Slovo k stárnoucím. (K diskuzi o nejmladších.). *Kritický měsíčník*. Praha: František Borový, 1940, 3(1–10), s. 288.

<sup>111</sup> PEŠAT, Zdeněk. *Literatura Skupiny 42. Skupina 42*. Praha: Akropolis, 1998, s. 157.

<sup>112</sup> ČERVINKA, Jaroslav. *O nejmladší generaci básnické*. V Praze: Vyšehrad, 1941, s. 20

pro mojí práci je relevantní v tom, že definice toho, co je „nejmladší generace“ a odkud pochází, nespádala jenom programům Bednáře.

Soustředíme se tedy na kritiku, na kterou Bednář v *Ohlasech* odpovídal. Podobně jako ostatní, se Červinkova kritika vyjadřuje hlavně k použité terminologii Bednáře a jejímu použití. Nebudu se zde o této části zmiňovat, jelikož se zde Bednář již obhájil. Dále se tu také opakuje poznatek o jeho rozvětvení člověka „nového“, který staví proti člověku „staršímu“ či „původnímu“. Jeho argumentace je taková, že Bednářův program nic nevytváří, ale pouze se vrací. Zde Bednář specifikuje, že výrazově je jeho člověk „staronový“, že jde o „znovuobjevení“. Nejde o to „vyrobit“ ideologii „nahého člověka“, ale očistit původního člověka o „špíny“ a „nánosy“ civilizace a porušenosti.<sup>113</sup>

Na mysl mi přichází Čivrného citace o tvrzení nezařaditelnosti a Černého varování o nových heslech. Bednář zde už je zkrátka transparentní, nejde o nějaké objevování, či znovuobjevování. Tento „nahý člověk“ je prorostlý ideologií a filosofií křesťanství a češství, nejde o žádnou světovost. A s každou novou kritikou se Bednář zamotává hlouběji a hlouběji do definice toho, co přesně jeho „nahý člověk“ je. Po přímém kontrastu těchto prací, se slova jako „bezprogramový“ či „bezideologický“ nejeví jako vůbec přesná. Naopak, tato „vágnost“ existuje právě pro zamaskování poměrně jednoduché křesťanské interpretace Bednářova programu.

## 4.6 Generace a Jindřich Chaloupecký

Jindřich Chaloupecký se nikdy přímo ke *Slovu k mladým* textem nevyjádřil, i přesto svůj nesouhlas s programem Bednáře vokalizoval, i když nepřímou, ve své eseji „Generace“ (1942), která vychází jak po *Slovu*, tak po *Ohlasech*. V něm Chaloupecký nejenom kritizuje Bednáře, jeho spolu vrstevníky a doposud načaté programy. Ale také se staví na obranu moderního umění, a avantgardy. Tímto se podstatně odlišuje od jiných kritiků, kteří byli výše zmíněni, a právě proto je jeho zmínka v této práci důležitá, i přes to že jeho eseje vycházejí po *Ohlasech*.

Nejdříve je ovšem potřeba určit kde přesně se esej „Generace“ vyjadřuje k Bednářovy a jeho generaci, jelikož Chaloupecký nikde Bednáře nejmenuje. Spíše volí nepřímou cestu a anonymní kritiku. Když porovnáme Chaloupeckého parafráze básnických sbírek, které používá

---

<sup>113</sup> BEDNÁŘ, Kamil. *Ohlasy Slova k mladým*. Praha: Václav Petr, 1941, s. 20–21.

jako příklad, když nazývá nové tvorby pubertálními a kosmetickými, se sbírkami Bednářovými najdeme zde shodu.

„*Hle klasobraní ze dvou sbírek mladých a renomovaných poetů [...]*  
*duše křídlem bělostným nám před očima zašumí, vločky něhy, motýli polibků, blín – květina*  
*mé noci...*“<sup>114</sup>

Zde, podobné či totožné pasáže z Bednářovy sbírky *Kamenný pláč* (1939)

„...*když duše křídlem bělostným nám před očima zašumí...*“<sup>115</sup>

„*Vločkami něhy, sladce sněžila...*“<sup>116</sup>

„*Motýli cizích polibků tu hynou...*“<sup>117</sup>

„*Blín, jak rychle prorůstá vzduchem*  
*květina mé noci.*“<sup>118</sup>

Chalupecký se již o několika těchto rýmech zmiňoval, když Bednářovu sbírku kritizoval v časopise *Volné směry*, kde se také ohrazuje proti Bednářově neoriginalitě a mrhání krásných slov.<sup>119</sup> Stejná kritika se ozývá i v této části, označuje ji za písničkářskou, křehkou a humorně ji přiřazuje do památníků dívek. Zde se nám vytváří spojení mezi Chalupeckým a Bednářem, samozřejmě jsou tu i další jednotlivci kterým se Chalupecký v této části vysmál, i ze Bednářovy generace. Ale pro tuto esej se soustředíme na propojení mezi Bednářem a Chalupeckým.<sup>120</sup>

Je důležité začít tím, že Chalupecký není v naprostém nesouladu s mladou generací, chápe jejich situaci, ale přesto je kritický. Označuje ji za generaci povrchovou, nesjednocenou a nevýraznou.<sup>121</sup> Jeho poznatky se místo toho vztahují k jejich projevu. Dle Chalupeckého se tato generace, na rozdíl od předešlých, nemá proti čemu zvýraznit. Nedokáže se typizovat, právě proto, protože moderní umění došlo do krizového stavu. Proto Chalupecký tvrdí že na generaci není kladen žádný odpor a tím se nemá, jak zvýraznit. Chyba generace pochází

---

<sup>114</sup> CHALUPECKÝ, Jindřich. *Obhajoba umění: 1934–1948*. Praha: Československý spisovatel, 1999, s. 115

<sup>115</sup> BEDNÁŘ, Kamil. *Kamenný pláč*. Praha: Čin, 1939, s. 29.

<sup>116</sup> Tamtéž s. 77.

<sup>117</sup> Tamtéž, s. 19.

<sup>118</sup> Tamtéž, s. 45.

<sup>119</sup> CHALUPECKÝ, Jindřich. *Obhajoba umění: 1934–1948*. Praha: Československý spisovatel, 1991, s. 224

<sup>120</sup> Tamtéž, s. 115

<sup>121</sup> Tamtéž, s. 118

z jejich nemožnosti se vytyčit proti svým předchůdcům. Jelikož jim není kladen žádný odpor. Chalupický v tom vidí budoucnost generace, podobně jako Vacková. Ovšem na rozdíl od Vackové a Bednáře, vidí tuto budoucnost v opravě moderního umění než nějakém návratu ke stálým hodnotám.<sup>122</sup>

*„Tyto nevýhody jsou i výhodou. Tato generace je přítomna kritickému bodu obratu. Nemá nectností svých předchůdců. Nemá ještě ani nových ctností.“<sup>123</sup>*

Chalupecký obzvlášť, nesouhlasí se vztahem, který Bednář popisuje mezi lidmi a uměním. Jako něco, co drží stále nekonečné hodnoty, které je potřeba pouze znovu objevit. „Generace“ pojednává o umění jako neustálém pokračování, jako nekonečném snu, který může pouze zachycovat část člověka. V tomto vysvětlení vidíme nesouhlas s centrální tézí Bednářova programu, obzvlášť když Chalupický pojednává o „obsahu“ a „významu“. Vzpomeneme si na Bednářova slova, když říká že člověk je rozporcovaný a že se musí vrátit k umění které pojmulo člověka celého, nahého. Chalupický tvrdí, že člověk v umění není nikdy zhola celý, ale že je umění pouze zachycuje „význam“ člověka.<sup>124</sup>

*„Ale ono člověka provozuje, ono jej dělá, podněcuje jej, aby postupoval za své meze. Umění není faktem ale aktem. Dokazuje, že člověk není věc ale oblast možného konání“<sup>125</sup>*

Možnost toho, že by umění, dokázalo pojmut či obsáhnout člověka ve svém celku, neexistuje. Místo toho podle Chalupického dokáže zachycovat pouze části, významy, z lidské společnosti.

*„Záleží jen na tom, aby vždy znovu byli odlišeni ti, jimž umění je nezávazným a snadným ornamentem života [...] od těch, pro které je umění kusem toho velikého, neustálého a neukončeného snu, varovného a věštného snu západního člověka.“<sup>126</sup>*

Zatímco Bednářův program považuje umění nějakou věc, kterou člověk objeví ve svém nitru. Také odporuje nápadu, že umění by mělo být jenom „kulturní záležitosti“<sup>127</sup> nebo něco

---

<sup>122</sup> CHALUPECKÝ, Jindřich. *Obhajoba umění: 1934–1948*. Praha: Československý spisovatel, 1991. s. 119

<sup>123</sup> Tamtéž.

<sup>124</sup> Tamtéž, s. 117

<sup>125</sup> Tamtéž.

<sup>126</sup> Tamtéž, s. 118

<sup>127</sup> Tamtéž, s. 119

„malého, ale svého“.<sup>128</sup> Toto sice k Bednářovu pojetí není relevantní, ale je to relevantní k tomu, jak ostatní vnímaly jeho program. Připomenu pouze tvrzení Vackové o idealizovaném obrozeneckém česku. Chalupecký považuje umění za „akt“, něco, co umělec činí neustále ve své všední existenci. Jako něco, co je pro něj stejně důležité jako vzduch či voda. Tato poezie všedního dne se stane jedním z centrálních bodů Skupiny 42.

Nakonec také stojí za zmínku část textu, která byla ve finálním vydání odebrána kvůli tehdejší nacistické cenzuře. Naštěstí se nám dochovala v podobě strojopisu. V této části se Chalupecký vyjadřuje k mladé generaci, v pojetí stavu světa.<sup>129</sup>

„*Dějiny světa dostávají spád, který téměř nikdo z nich nepředvídal.*“<sup>130</sup>

Tento rukopis Chalupeckého nám zde potvrzuje, že důvod, proč se Bednářův program a kritika Bednáře nemohla plně vyjádřit ke všem souvislostem. Je, protože se musela podvolit tehdejší cenzuře. Když je takto triviální názor nad nejistotou své doby, považován za něco, co se musí odebrat z finální revize, nemůžeme se divit, že *Slovo* bylo poměrně restriktivní ve své kritice dobové společnosti. Potvrzuje to, proč Bednář ve své kritice spíše zaměřoval na meziválečnou generaci, něco, co nacisté považovali za špatné, a ekonomický kolaps, opět něco, s čím nacisté souhlasily. Podotknu, že toto nedokazuje nějakou kolaboraci, pouze potřebu se přizpůsobit době.

## 4.7 Další hlasy

Bednářovy nejde plně vyčítat, že *Ohlasy* odpovídaly pouze na poměrně malý počet polemik vydaných v tomto období. Na *Slovo* vyšlo mnoho a mnoho článků a esejí, jak v literárních denících či revue, tak ve všedních novinových rubrikách. Bednář tedy nemohl odpovědět na všechny články které se otiskly. Nejspíše proto se jeho výběr spíše skládá z esejistiky pozitivní a podporující jeho stanoviska než z kritiky negativní, proti které by se mohl vyhradit. Právě kvůli tomu je důležité se podívat na širší průřez obecnou kritikou, i mimo *Ohlasy* nebo díla zabývající se přímo *Slovem* jako například *O nejmladší generaci*.

---

<sup>128</sup> CHALUPECKÝ, Jindřich. *Obhajoba umění: 1934–1948*. Praha: Československý spisovatel, 1991. s. 199.

<sup>129</sup> CHALUPECKÝ, Jindřich. *Obhajoba umění: 1934–1948*. Praha: Československý spisovatel, 1991. s. 251

<sup>130</sup> Tamtéž, s. 119



S obecným přehledem se většina článků věnujících se Bednářovy, se spíše snažila shrnout a rozšířit informace o jeho studii, a představit ji novým či neznalým čtenářům. Například otisk článku Miloslava Havla, v novinách *Naše kultura*, pod názvem, „Jaký je profil naší mladé generace“. Tento celostránkový článek je, co se nových či literárních poznatků týče, strohý. Nejodvážnějším názorem je kritika na J.P Langa, který se staví odmítavě proti mladé generaci. A přirovnání mladé generace k Josefu Horovy a její oddálení od Buriana.<sup>131</sup>

Ještě jednou takovou ukázkou je Jan Pilař, v deníku *Venkov*. Ve svém článku, který se jmenuje „Průhled novou generací“ se znovu objevují podobné shrnutí *Slova*. Pilař pouze vysvětluje Bednářovo mínění a jeho generační program. Mluví o skepsi mladé generace, neschopnosti avantgardy a jsočnosti člověka. Všechny tyto součásti podtrhuje souhlasem a označuje Bednáře jako někoho s ušlechtilými záměry, bez nějakého kritického zaměření. Ovšem, jeden zajímavý poznatek vychází z jeho popisu toho, jak Bednář a jeho program chápe člověka a umění, když píše že „...se nemůže obejít bez náboženství...“<sup>132</sup> Tedy i tento krátký průřez který Pilař napsal označuje, správně, náboženského zaměření Bednáře a jeho programu<sup>133</sup>. Znovu se tu objevuje kontrast „bez ideologie“ a „náboženství“. To že se tu Pilař ani nepozastavil nám dokazuje, že většina autorů této doby považovaly náboženství za samozřejmost, a něco neangažovaného, nepolitického. Tedy, alespoň nežidovští a nemarxističtí občané.

Průřez Bednářovým *Slovem* s pasivním souhlasem ale nebyli jediné články, které Bednář vynechával. Například se můžeme podívat na článek z periodika *Čteme* kde se objevuje článek „Kamil Bednář: Slovo k mladým“ Od O. Šimáčka. Přeskočíme-li opět shrnutí, dostaneme se k nesouhlasu s Bednářem, poměrně neobvyklým. Šimáček zde polemizuje s Bednářovými úkoly pro mladou generaci, a převážně s tím, jak vidí jeho třetí výhradu.<sup>134</sup>

„Zcela nejasný je požadavek třetí, přehodnotit kvantitativní poměry národní pospolnosti v uspořádání kvantitativní.“<sup>135</sup>

Šimáček zde vzal Bednáře až příliš doslovně. Bednářovo vyjádření ve *Slovu* směřovala na potřebu změnit počet básní z mnoha na méně, ale kvalitnější. Šimáček si ovšem zde vykládá

<sup>131</sup> HAVEL, Miloslav. Jaký je profil naší mladé generace. *Národní listy*. Praha: Julius Grégr, 2.3.1941, 81(61), s. III.

<sup>132</sup> PILAŘ, Jan. Průhled novou generací. *Venkov: orgán České strany agrární*. Praha: Tiskařské a vydavatelské družstvo rolnické, 31.05.1940, 35(125), s. 6.

<sup>133</sup> Tamtéž.

<sup>134</sup> ŠIMÁČEK, O. Kamil Bednář: Slovo k mladým. *Čteme: zprávy o nových knihách*. V Praze: Svaz knihkupců a nakladatelů, 05.06.1940, 2(13), s. 195.

<sup>135</sup> Tamtéž.

že Bednář se snaží o celonárodní převrat a v nové společenské uspořádání. V tomto nepochopení se znovu objevuje Bednářova neschopnost skutečně definovat svoji generaci jako generaci neangažovanou. Stejně tak jako Vacková viděla nacionalistickou českou vizi v Bednářově práci, stejně tak ji vidí i Šimáček, i když hyperbolicky.<sup>136</sup>

Můžeme zde vidět určitou zmatečnost ve *Slově k mladým*. I když většina periodik a žurnalistů dokáže jednoduše pochopit a identifikovat Bednářova nahého člověka, společně s jeho obranou pasivity tehdejší doby. Co se týče jeho programu, každý autor v něm vidí něco úplně jiného, většinou ji interpretují jako něco nacionalistického či čistě duchovního. Například se jenom okrajově zmíním o *Českém bratru*, církevně zaměřeném periodiku, které zase porovnává Bednáře s athénskými hledači, kterým zvěstoval sv. Pavel. Podle tohoto neznámého autora je tedy Bednář jasným duchovním činitelem.<sup>137</sup>

O neschopnosti, či nemožnosti Bednáře typizovat svoji „bezprogramovost“ bylo již pojednáno. Ale tyto články upevňují stanovisko, že Bednářův program upadl do stejných sloganů jako generace předchozí. Bednářovo znovuobjevení nebylo ani tak znovuobjevením, jako pokračováním již usedlých hodnot a tradic které pouze vypadly z poetické popularity v jeho době. Každý jeho program chápal jinak, i Bednář svůj program chápal jinak. Nejspíše právě proto se o něm Černý později zmiňuje jako o někom, kdo není přespříliš intelektuálně nadaný, ale čí schopnosti spíše leží v intuici a básnické schopnosti.<sup>138</sup>

## 4.8 Dopad *Ohlasů*

*Ohlasy slova k mladým* nakonec nebyly tak polemizující jako samotné *Slovo k mladým*, ani Václav Černý se sám k Bednářovu výstupu během války nijak nevyjádřil. Pouze v jeho *Kritickém měsíčníku* vychází ostrá kritika na Bednářovy *Ohlasy*.<sup>139</sup> A i když tvorba jeho generace pokračovala, nebylo jí souzeno dlouhého života. Nacistický útlak se stupňoval a literární klima bylo tvrdě zasaženo. Neangažovanost již znamenala buď ticho, nebo kolaboraci s autoritami. Sám Bednář pouze vydá sbírku *Hladiny Tůní* (1943), než se válka

---

<sup>136</sup> ŠÍMÁČEK, O. Kamil Bednář: Slovo k mladým. *Čteme: zprávy o nových knihách*. V Praze: Svaz knihkupců a nakladatelů, 05.06.1940, 2(13), s. 195.

<sup>137</sup> ÁR, Kamil Bednář: Slovo k mladým. *Český bratr: časopis Českobratrské církve evangelické*. V Praze: Synodní výbor Českobratrské církve evangelické, 07.12.1940, 17(12), s. 259.

<sup>138</sup> ČERNÝ, Václav, Josef KOSEK a Jarmila VÍŠKOVÁ. *První a druhý sešit o existencialismu*. Praha: Mladá fronta, 1992, s. 127.

<sup>139</sup> NOVOTNÝ, Josef. Sedm literárních „svazků“. *Kritický měsíčník*. Praha: František Borový, 1941, 4(1–10), s. 320.

vystupňuje na tolik, že publikování se stává přespříliš komplikovaným a nákladným. Necelý rok po vydání *Ohlasů* je *Kritický měsíčník* zakázán. Pokud chtěl Černý dále polemizovat s Bednářem, již to nebylo možné. Dopad „nejmladší“ generace přetrvává převážně v odkazu Ortena, který se sám stane jedním z nejuznávanějších českých básníků. Nakonec tato generace bude často označována jako generace „ortenovská“, i přes Ortenovu brzkou smrt, odmítavost k začlenění do určité skupiny a pokusy Bednáře být tím, kdo určil její program.

Po válce se Bednář opět pokusí vrátit k programu „nahého člověka“ a vytvořit autorské uskupení v časopisu *Ohnice: sborník současné literatury* (1947), pojmenovaný po Ortenově stejnojmenném díle. Ovšem dopad *Ohnic* je zanedbatelný. Sice se okolo časopisu sjednocují známé tváře (Červinka, Hiršal) a počet členů vzroste na několik hlav, ale přesto časopis existuje dost dlouho na vydání pouze dvou výtisků. Poté se skupina definitivně rozpadá. Kromě Červinky se k Bednářově programu nikdo nijak nevyjadřuje. Ani Václav Černý, který se spíše soustředí na svou vlastní činnost. Ve své poválečné reakci je odmítavý, šokovaný a hodně tvrdý na Bednáře a jeho poválečným výstupům proti stranické kritice. Černý náhle odmítá Bednáře jako nějakého vůdce generace, bere ho jako naprosto neschopného logické polemiky. Jeho názory zacházejí až do sprosté urážky.<sup>140</sup>

„*Myšlenkově neutáhne ani kárku, natož aby zapůsobil myšlenkami na celou generaci!*“<sup>141</sup>

Ano, uznává sice jeho básnickou schopnost, ale dle Černého se Bednář vzdal tehdejší kritice a sociopolitická morality začala infikovat jeho sbírky.<sup>142</sup> Tedy tento „nahý člověk“ se jaksi zasekl, uvízl ve svém „poznávacím embryu“ a nikdy nenašel dno, od kterého by se odrazil. Stejně jako Bednář je jeho člověk zanechán napospas, kritice, kteří ho stavěli jako vůdce generace a nový směr vpřed, je opouštějí. Básníci, kteří se hlásili k jeho v programu se rozcházejí či už nejsou na živu. A nakonec ani Bednář nevydrží nápor kritiky a ethos nahého člověka plně opouští.

I přesto že se Bednářovy nepovedlo ustanovit svůj program mladé generace jako nový umělecký vjem českého literárního prostředí, nemůžeme jeho snažení odsoudit jako neúspěšné. Jeho hlavní a nejjasněji stanovený cíl ve *Slovu k mladým* bylo vždy podpořit českou polemiku. V tom závratně uspěl, většina tehdejších novin a periodik, jak přátelský, tak opozičních, se do určité míry o jeho brožuru zmínila. A jeho opakované proklamace mladé

---

<sup>140</sup> ČERNÝ, Václav, Josef KOSEK a Jarmila VÍŠKOVÁ. *První a druhý sešit o existencialismu*. Praha: Mladá fronta, 1992, s. 127.

<sup>141</sup> Tamtéž, s. 127.

<sup>142</sup> Tamtéž, s. 129.

generace, dodaly palivo Jindřichu Chalupckému a tím také Skupině 42 a jejím následovníkům. I když v dnešním literárním kontextu je Bednár převážně zastíněn výkonem básníků jako Blatný či Orten. Jeho dopad na tehdejší poetickou obec je i přesto důležitý.

V tomto stadiu už definitivně můžeme určit, že „nahý člověk“ končí. Politické podmínky a problematika se změnila natolik, že Bednářova generace se k jeho nápadům už nepřivíjela. Jeho poznatky už zkrátka v tehdejší době nerezonovaly, jelikož krize ducha nakonec byla zažehnána právě těmi materialisty ze západu a bezbožnými marxisty z východu.

## Závěr

Bednářova schopnost charakterizovat problematiku své generace a přijmout jí jako střed svého hnutí, v určitém smyslu ucelilo náhlou „smrt“ generace, kterou definoval. Se změnou politického klimatu přišla i nutná změna problematiky, která určila, že jeho „mlčenlivá generace“ nemohla dlouho vydržet. I přesto byla jeho schopnost určit a efektivně popsat tužby a bolesti, které zasahovaly jeho generaci. A to aniž by byl cenzurován či limitován tehdejší nacistickým režimem, kritickým pro tvorbu tehdejší literatury a básnického pocitu.

Základem práce bylo bližší prozkoumání přesně této problematiky a pokus se sblížit s názory tehdejší literární obce za pomoci interpretace Bednářových dvou děl, *Slova k mladým* a *Ohlasů Slova k mladým*. Začátek práce jsem věnoval převážně ustanovení tehdejší doby, jaké problémy postihly tehdejší literaturu a nastávající literární generaci. Od ekonomických problémů, až po měnící se literární proudy. Dále se práce musela zabývat „duchem“ antisemitismu, který neviditelně ovlivňoval jak Bednáře, tak jeho přátele. Ukázal jsem, jak tyto opresivní zákony změnilly stavbu Bednářovy generace, a proč by Orten neměl být považován za vedoucího této válečné generace. Také jsem se dotkl upřesnění toho, co to je generace, jak se v tehdejší době definovala, a jak toto ovlivnilo Bednářovo psaní.

Také jsem ukázal na tehdejší skupiny, kritiky a básníky, kteří na Bednářovu práci měli větší či menší dopad, a co pro Bednáře znamenali. Načež jsem se konečně dostal k interpretaci prací a rozboru problematiky v Bednářových polemikách. Dále se práce věnovala kritice Bednáře, jeho schopnosti oponovat nesouhlasným hlasům a věnovat se kritice. Čímž jsem se také podíval na samotnou problematiku „nahého člověka“ a neschopnost Bednáře jej plně definovat, či splnit jeho funkci. Nakonec se práce zabývala velice rychlým vyhořením Bednářova programu generace.

Během procesu jsem zjistil, jak často se definice toho, co tvrdí autor, a co tvrdí text mohou rozejít. I když Bednářova shrnutí nad situací generace byly trefné, v procesu jsem zjišťoval více a více, že jeho názorům se věnovali kritici nejméně. Jejich zájem, se převážně pohyboval okolo potřeby promítnout svůj vlastní politický program na Bednářova „nahého člověka“, a obléct ho do šatstva, které sami ušili, což se jim nakonec také podařilo. Bednářova práce byla důležitá pro oživení tehdejší české polemiky.

Přesto se Bednář nedočkal ohlasu, který podle mě zasluhuje. I když se jeho poetické psaní nedá srovnávat s postavou jako je Orten. To, jak rychle byl odstraněn kvůli své změně názoru

vůči stranické kritice nebylo vhodné. Černý a kritický okruh okolo něj, využil Bednářovu polemiku, aby oživil pocit tehdejší mladé generace, a poté co se Bednář rozešel s jejich názory ho plně odvrhly a místo toho se soustředily na vyzdvižení Ortena na Bednářovo místo. Orten, který již dávno nemohl protestovat, který se až do konce proklamoval jako jedinec a individuální básník. Je teď mnohokrát považován za vůdce mladé válečné generace, i když většinu práce v oboru polemiky vykonal Bednář.

Bednář se zprvu, a především snažil o polemiku. V tomto směru uspěl a přes nápory svého okolí se mu podařilo udržet na výsluní velkou část tehdejší tvořivé generace.

## Seznam pramenů a literatury

### Prameny – Primární

BEDNÁŘ, Kamil. *Ohlasy Slova k mladým*. Praha: Václav Petr, 1941.

BEDNÁŘ, Kamil. *Slovo k mladým*. Praha: Václav Petr, 1940.

BEDNÁŘ, Kamil. *Střepiny, o které jsem se sám pořezal: Řádky psané pro čtenáře*. Praha: Československý spisovatel, 1969.

ČERNÝ, Václav a kol. *Jarní almanach básnický 1940*. Praha: Fr. Borový, 1940.

ČERVINKA, Jaroslav. *O nejmladší generaci básnické*. V Praze: Vyšehrad, 1941.

*Kritický měsíčník*. Praha: František Borový, 1940, 3(1–10). ISSN 1212-5989.

*Kritický měsíčník*. Praha: František Borový, 1941, 4(1–10). ISSN 1212-5989.

*Národní listy*. Praha: Julius Grégr, 2.3.1941, 81(61), s. III. ISSN 1214-1240.

*Český bratr: časopis Českobratrské církve evangelické*. V Praze: Synodní výbor Českobratrské církve evangelické, 07.12.1940, 17(12), s. 259.

*Čteme: zprávy o nových knihách*. V Praze: Svaz knihkupců a nakladatelů, 05.06.1940, 2(13), s. 195.

*Venkov: orgán České strany agrární*. Praha: Tiskařské a vydavatelské družstvo rolnické, 31.05.1940, 35(125), s. 6. ISSN 1805-0905.

### Prameny – Sekundární

ČERNÝ, Václav. *Paměti II: křik Koruny české*. Brno: Atlantis, 1992. ISBN 80-7108-059-4

HIRŠAL, Josef. *Vínek vzpomínek*. Praha: Rozmluvy, 1991. ISBN 80-85336-00-6.

CHALUPECKÝ, Jindřich. *Obhajoba umění: 1934–1948*. Praha: Československý spisovatel, 1991. ISBN 80-202-0322-2.

### Sekundární literatura

ČERNÝ, Václav, Josef KOSEK a Jarmila VÍŠKOVÁ. *První a druhý sešit o existencialismu*. Praha: Mladá fronta, 1992. ISBN 80-204-0337-X.

- ČERNÝ, Václav. *Paměti II: křik Koruny české*. Brno: Atlantis, 1992. ISBN 80-7108-059-4.
- JANOUSEK, Pavel. *Dějiny české literatury v Protektorátu Čechy a Morava*. Praha: Academia, 2022. ISBN 978-80-200-3377-2.
- KOSATÍK, Pavel. *Česká inteligence: [od Jaroslava Golla po Magora]*. Praha: Mladá fronta, 2011. ISBN 978-80-204-2373-3.
- LEHÁR, Jan, Alexandr STICH, Jaroslava JANÁČKOVÁ a Jiří HOLÝ. *Česká literatura od počátku k dnešku*. Třetí vydání. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2020. Česká historie., sv. 4. ISBN 978-80-7422-746-2.
- MED, Jaroslav. *Literární život ve stínu Mnichova (1938–1939)*. Praha: Academia, 2010. Novověk, sv. 8. ISBN 978-80-200-1823-6.
- MIKULÁŠEK, Alexej. *Antisemitismus v české literatuře 19. a 20. století: teoretická a historická studie*. Praha: Votobia, 2000. ISBN 80-7220-090-9.
- Moderní dějiny: sborník k dějinám 19. a 20. století*. Praha: Historický ústav AV ČR, 2005, 13(13). ISSN 1210-6860.
- PECHAR, Jiří. *Dvacáté století v zrcadle literatury*. Praha: Filosofia, 1999. ISBN 80-7007-124-9.
- PEŠAT, Zdeněk, Eva STROHSOVÁ a Jan MUKAŘOVSKÝ. *Dějiny české literatury, IV: Literatura od konce 19. století do roku 1945*. Praha: Victoria Publishing, 1995. ISBN 80-85865-48-3.
- PETROVÁ, Eva. *Skupina 42*. Praha: Akropolis, 1998, s. 156. ISBN 80-85770-67-9.
- PAVELKA, JIŘÍ. „Josef Kainar a Formování Mladé Básnické Generace v letech 1938—1940.“ *Česká Literatura* 36 [online], no. 6 (1988): 495–504. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/43742715>.
- ŠOLLE, Zdeněk. *Století české politiky: počátky moderní české politiky od Palackého a Havlíčka až po realisty Kaizla, Kramáře a Masaryka*. Praha: Mladá fronta, 1998. ISBN 80-204-0696-4.
- VLAŠÍN, Štěpán a Ústav pro českou a světovou literaturu (Československá akademie věd). *Slovník literární teorie*. Praha: Československý spisovatel, 1984.